

2012 m. lapkričio 30 d., penktadienis

Nr. 43 (1011) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

5

Pokalbis su Paulina Egle Pukyte

6

Arūno Vaitkūno piešiniai

Evos-Fiore Kovacovsky „Žolės namas“

9

Nauji filmai – „Tėvas“

Mieli skaitytojai,

Visuose „Lietuvos pašto skyriuose“ vyksta laikraščių ir žurnalų prenumerata 2013 metams. Nepraleiskite progos kas savaitę skaityti „7 meno dienas“, kurios pačios ateis į Jūsų namus. Savaitraščio kaina kioskuose – 2,50 Lt, o prenumeratoriams – 2 Lt. Prenumeratos kaina 1 mėn. – 8,16 Lt, 3 mėn. – 24,48 Lt, 6 mėn. – 48,96, metams – 81,60 Lt. „Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 5,61 Lt, pusmečiu – 11,22 Lt, metams – 22,44 Lt. Prenumeruodami mūsų leidinius palaikote mūsų darbą.

Gruodžio 6 d. „Skalvijos“ kino centras pakvies į didžiojo italių režisierius Michelangelo Antonioni (1912–2007) filmų retrospektivą. Joje aštuoni filmai: „Vienos meilės kronika“ (1950), „Draugės“ (1955), „Riksmas“ (1957), „Nuotyki“ (1960), „Naktis“ (1961), „Užtemimas“ (1962), „Fotopadidinimas“ (1966), „Moters identifikacija“ (1982). Retrospektiva skirta 100-osioms kūrėjo gimimo metinėms.

Apmästymai apie aktorių

1961 m. parašytame tekste Antonioni teigia: „Kino aktorius neturi mästyti, jis turi egzistuoti. Kas nors man gali paprieštarauti, esą tam, kad egzistuotum, privalai mästyti. Ne. Jei taip būtų, tada protinges aktorius ir būtų patys geriausi. Bet gyvenime labai dažnai būna atvirščiai. (...) Aktorius – vienės iš matomo vaizdo elementų. Jo

elgesio, gestų pokyčiai keičia vaizdą. Tai – pirmuoju asmenių pasakyta replika. Beje, replika, pasakyta tiesiai kamerai, filmuojančiai iš viršaus, turi visai kitą prasmę, nei replika, kurią kamera nufilmuoja iš pačios. (...) Aš negalvoju apie tai, kad turiu dvi kojas. Paprasčiausiai jas turiu. Bandydamas apmästyti savo vaidmenį aktorius panyra į refleksiją. Jei jis pradeda mästyti, jam jau sunku būti natūraliam ir paaprastam. Paprastumas – geriausias būdas pasiekti personažo tiesą.“

Biografija

Antonioni filmų nepavyks perskaityti pritaikius dabar tokį madinę biografinį raktą. Režisierius atspirdavo meninio ekshibicionizmo pagundoms, retai komentavuo asmeninį gyvenimą. Jis buvo įvairiausiai apdovanotas žmogus – puikiai raše, piešė, tapė, bandė savo jėgas architektūroje, teatre. Bolonijoje jis studijavo ekonomiką ir būdamas prisiekęs sinefilas pradėjo rašyti apie kiną. Is pradžių jis buvo kino kritikas gimtojoje Fer-

roje, paskui raše straipsnius Romoje leidžiamam žurnalui „Cinema“. Tačiau redakcijos atsisakė Antonioni paslaugų dėl pernelyg radikalų pažiūrų. Tokios fašistinėje Italijoje nebuvo toleruojamos. Persikėlęs į Romą, Antonioni baigė trijų mėnesių režisierių kursus garsiajame „Centro Sperimentale“. Jis raše scenarijus kartu su Roberto Rossellini, Giuseppe De Santisu, Federico Fellini. 1942 m. Prancūzijoje dirbo Marcelio Carné asistentu, kai šis kūrė „Vakaro svečius“. Kaip režisierius, Antonioni debiutavo 1947 m. trumpais dokumentiniais filmais, kurių meninius principus jis suformulavo taip: „Realybė, tiesa ir dar kartą tiesa.“

Dedramatizacija

Su Antonioni vardu dažniausiai siejamas kino naracijos perversmas – kitioks nei klasikinis kino pasakojimo būdas. Antonioni paneigė išraiškinę pasakojimo formą, kur pradžia, vystymas, kulminacija ir pabaiga su-

NUKELTA | 4 PSL.

Monica Vitti ir Alainas Delonas filme „Užtemimas“

Antonioni žodynėlis

Michelangelo Antonioni filmų retrospektyva

Gerbiant autorinį tekstą

Jevgenijaus Božanovo rečitalis

Aldona Eleonora Radvilaitė

Lapkričio 22 d. Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje skambino jau nuo pavasario „Naujosios muzikų kartos“ reklamuotas 2010 m. Tarptautinio F. Chopino konkurso Varšuvos laureatas Jevgenijus Božanovas, kurio konkursinius pasiromy wholely audringos stovinčios publikos ovacijos, o kai kurie kritikai ir melomanai skelbė, kad jis – vienas originaliausių atlikėjų per daugiau nei aštuonis dešimtmiečius trunkančią konkurso istoriją. Viena solidaus amžiaus varšuvietė rašė: „Niekad nemaniau, kad būsiu tokios kokybės fortepijono grojimo liudytuoj. Girdėjau koncertuojant Lipatti, Horowitzą, Michelangeli – Božanovas yra iš tos pačios planetos.“ Kito klasytojo nuomone, „Jis – tikras artistas, tuo išskiriantis iš kitų pianistų. Jis – dailininkas. Jo skambinime taip daug spalvų ir dinamikos. Meistras.“

Jevgenijus Božanovas gimė 1984 m. Bulgarijoje, fortepijonu pradėjo skambinti šešerių. Dylikametis debiutavo savo gimtajame Rusės mieste Mozarto fortepijoniniu koncertu. 2001–2006 m. studijavo Eseno universitete Boriso Blocho Folkwango klasėje, tėsė studijas Roberto Schumanno aukštojoje mokykloje Diuseldorfė, Georgo Friedricho Schencko klasėje.

Jaunasis pianistas sėkmingesnai dažnavo keliuose solidžiuose tarptautiniuose pianistų konkursuose, tarp jų – Van Cliburno Teknase, Karalėnės Elžbietos Bruselyje. Australijos muzikos kritikas Michaelas Mornanas, stebėjęs Van Cliburno konkursą, rašė: „Visi iki vieno žiuri narai nustoję judėti, nustoję rašyti, žiūrėjо ir klausę šios aukščiausio laipsnio individualios muzikinės kon-

Jevgenijus Božanovas

E. TEMIRKULOVAITĖS NUOTR.

cepcijos, nepaprasto jausmų išsiliejimo.“

Girdėjusieji 26-eriu metų pianisto skambiniui Varšuvos konkurse atkreipė dėmesį į jo nevaržomai kunkiliujant temperamentą, pasireiškuo ne tik garsinėje plotmėje, bet ir palydėtą kūno judesių, dažnų ekscentriškų grimasų, beldimo kojimis ir pan., ką jau kalbėti apie ryškius ir staigius dinaminius kontrastus, kas vienus žavėjo, o kitiem tie išoriniai veiksmai trukdė susikaupti dėmesingam klausymui. Praejas vos dvejimems metams įdomu buvo sužinoti, ar Božanovo laikysena ir interpretacijos bent kiek pasikeitė.

Vilniaus koncerte skambėjo populiarūs Ludwigo van Beethoveno, Franzo Schuberto ir Frederico Chopino kūriniai. Koncerto programą įremino stambių formų kūriniai – pirmoji buvo atlikta L. van Beethoveno 4 dalį Sonata Nr. 18 Es-dur, op. 31, Nr. 3, o paskutinė – F. Chopino Sonata Nr. 3 h-moll, op. 58 (taip pat 4 dalį). Atlikėjai dažnai mėgsta programos pabaigai pagrobi „blizgučius“ – populiarus

virtuoziškus kūrinius, o šiame koncerte jie džiugino klausytojus pirmos dalies pabaigoje: po F. Schuberto 12 Vokiškų šokių, D. 790 – F. Chopino Rondo a la mazur F-dur, op. 5, Valsas As-dur, op. 64, Nr. 3, Didysis Valsas As-dur, op. 42, ir žérintis Didysis valsas Es-dur, op. 18. Po pertraukos, prieš pagrindinį programos kūrinį – Sonatą h-moll, girdėjome F. Chopino Barkarolę Fis-dur, op. 60.

Per visą koncerto pirmą dalį, užsiėsusią vieną valandą, neapleido mintis, kaip iš esmės pasikeitė J. Božanovo laikysena – maksimaliai susikaupęs, be nereikalungų kūno judesių, be stulbinančių dinamikos kontrastų. Viskas nukreipta į profesionalų, labai kokybišką teksto pertekimą. Didžiulis dėmesys skambesiu – garso intensyvumui, tembrų įvairovei. Rafinuotas trumpliausio motyvo spalvinis išprasmėjimas, dažnai naudojant ir kairijų pedalą. Nebuvo triukšmingų kulminacijų, forsuojamo garso ar originalių, išgalvotų teksto pertekimo paiešką. Atrodė, kad visais atžvilgiais labai meistriškai pianistui

skambinti lengva, fortepijono garai sklandė labai įvairiai ir spalvingai. Kėlė nuostabą toks tapybiškas muzikinio audinio traktavimas, pagarbai autoriniam tekstui. Taip skaidria, kokybiškai, detaliai intonuota nuskambėjo Beethoveno Sonata – be jokių netikėtų staigmenų (kaip šiai laikais bando įrodinti savo savitumą daugelis jaunų virtuozų, stulbindami klausytojus nelogiskais vaizdiniais, net ritmikos iškraipymu ir pan.), visa traktavimo nuostata priemoni J. Haydno muzikos samprata.

F. Schuberto Vokiškus šokius pianistas sujungė į ištisinį ciklą, nedarydamas aiškesnių stabtelėjimų pasibaigus šokiu. Muzika liejosi grakščiai, maloniai, sklandžiai. Ypač gražiai skambėjo lėti šokiai – natūraliai ir spalvingai. Kad ir kaip būtų keista, taip pat buvo sujungti ir visi trys F. Chopino valsai, skambėjė po Rondo a la mazur. Žérintys pasažai, virtuoziška (geraja prasme) technika, stulbinantis lengvumas ir grožis. Įdomios buvo profesionalų nuomonės pasibaigus kompaktiškai pirmajai koncerto daliai. Garbios profesorės nuomone, susidarré išpūdis, tarsi būtum Vienoje ir gérčiumeis delikatesiniais saldumynais, jų gardžiaus kvapais. Kita pianistė mėgavosi stebėdama permatomus, gražius nérinius. Dar vieną patyrusių fortepijono atlikėją ir pedagogę kiek dirgino dažnas kairijojo pedalų naudojimas („tada nesėtėja garsas“).

Antroje koncerto dalyje skambėjusi F. Chopino Barkarolė atrodė blankokai dėl kairiojo pedalų kūrimo „visualinio“ tembro tyliuose epizoduse, susmulkinto į trupinėlius frazavimo. Meistriškai buvo atlikti tylūs smulkūs natū vėriniai. Sunku buvo suprasti, ar pianistas jautėsi pavargęs, ar buvo numatęs

tokią traktuotę. Atliekant Sonatą h-moll vėl galėjai stebėti jaunajį virtuozą puikiai valdant instrumentą, labai detaliai nugludinus visus motyvus ir frazes, bet šiame kūrinyje norėjosi kažko daugiau nei inteligenčiško ir rafinuoto dailininko potėpių. Kadangi vyrao racionalūsis pradas, norėjosi išgirsti gilesnę emocinių prasmų raišką, dramatizmą. Be to, atėjo į galvą labai teisingas senesnių laikų žymaus pianisto patarimas atlikėjams visą kūrinių skambinti paprasčiau, kad ypač išraiškingas svarbiausiai epi-zodų pateikimasaptų reikšmingas. Kiekvieno garso, motyvo ar frazės sureikšminimas virsta tam tikra monotonija. Nuo nuolatinio įsiklausymo atbunka klausytojo dėmesys ir turinio prasme svarbiausios vietos praranda įtaigumą, išskirtinumą.

Sužavėtos publikos išprašyti du bisai (talentingas atlikėjas baigė savo pasirodymą F. Schuberto „Serenada“) neįnėše nieko naujo – gražu, meistriška.

Viso koncerto metu lydėjo spėlionės: ar pianistas tramdė savo temperamentą, kontroliavo kūno ir veido judesių, ar gerokai subrendo, o gal emociskai pervaingo nuo įtempto koncertavimo (prieš kelis mėnesius J. Božanovas gržo iš koncertų turo su Berlyno simfoniniu orkestru bei daugybės solinių koncertų Japonijoje, pasirodymus baigė žymiojoje Tokijo „Suntory Hall“ salėje), juolab kaskart jam išeinant į sceną atrodė, kad jis blogai jaučiasi, vos juda ar tuoj apalps, bet atsišedes prie fortepijono skambinuo gavimai, labai dėmesingai.

Įdomu bus laukiti kitų šio įdomaus menininko parodymų – kaip jis toliau brandins savo kūrybines galias (virtuožine profesine prasme jis jau dabar puikus).

Smaugianti gyvenimo monotonija

Valentino Masalskio spektaklis „Paukštyno bendrabutis“

Austėja Adomavičiūtė

Vienas iš nacionalinės dramaturgijos festivalio „Versmė“ spektaklių – Valentino Masalskio vaduojamus „Trupės P.S.“, neseniai tapusios Klaipėdos jaunimo teatru, „Paukštyno bendrabutis“, statytas pagal žurnalisto Mindaugo Nastaravičiaus pjesę, sukurtą specialiai šiam aktorių ansambliu.

Spektaklio pirmos dalies eskizą teko matyti praėjusiu metu „Versmėje“. Šiandien lyginant abu variantus galima teigti, kad eskizu Masalskis jau buvo labai aiškiai nubrėžęs režisūriinius būsimos spektaklio kontūrus, o aktorių jau buvo atradusios savo personažus.

Nastaravičius pateikia mono-

Scena iš spektaklio

nišką paukštyno bendrabučio moterų bendruomenės kasdienybę – vištus, kiaušiniai, rietenos su ben-

pasirodymas šiame vien moterų gyvenime. Pati pjesė yra paremta dialogais, kas savaime diktuoja tam tikrą spektaklio formą, kuri scenoje realizuojama labai gyvu ir aktyviu aktorių tarpusavio bendrabūnu.

Pjesėje veikiančios moterys yra bevardės, išvardintos kaip abécélės raidės, prie jų dar pridedant trumpą apibūdinimą – A (vadovaujančią), B (neprilygstantį), C (nerūpestingą) ir t.t. Vaidinimė kickvieniai aktorė tiesiog transliuoja jos kūriamam personažui būdingiausią emociją ir vietą paukštyno hierarchijoje – mažame smaugiančiamė pasaulėlyje, kuris visoms moterims yra per ankštas ir verčiantis spausti viena kitą.

Trupė pasižymi ansambliskumu

ir aktoriene technika. Atsiskleidamas per bendrabūnu su kitomis, aktorių kuria labai skirtinges, o kartu vienodus tipažus. Visos jos turi to „bobiškumo“, kuris ir užgražia kiekvieną i paukštyno bendrabutį patekusį vyrą, tačiau už grubokos ir atstumiančios išorės slypi drama ir meilės troškimai. Tik kad vienintelis būdas, kuriojos gali ir sugerbati bendrauti, yra viena kitą perrėkti, nes tik tada galbūt jas kas nors išgirs. Tačiau sudėtinga analizuoti ir išskirti atskirus vaidmenis, kas būdinga ir ankstesniems trupės spektakliams, aktoriinius darbus galima nagrinėti tik vertinant visą ansamblį.

NUKELTA J 3 PSL.

Itališkas Händelis, išduota meilė ir lūpinė armonika

Koncertai Nacionalinėje filharmonijoje

Algirdas Klovė

Keliais žodžiais norčiau išsakyti savo mintis apie du koncertus, kuriuose dalyvavo muzikai iš Italijos.

Baroko muzika yra taip gerai vienims žinoma, kad, atrodo, turėtų

mažas tembrinis disbalansas tarp dviejų smuikų, kiti kiek netikėti niuansai, operinis, labai stiprus, kiek „duobetas“ dainininkės balsas. Toks, koki rečiau išgirsti dainuojant baroko muziką. Tačiau tai ne kritika, tik kelios subjektyvios pastabėlės.

D. JADEVIČIENĖS NUOTR.

Emanuela Galli ir „Ghislieri Consort“ atlikėjų grupė

būti labai aiškus standartas, kaip ją reikėtų groti, tačiau ji yra tiek pa-slplinga, kad daugybė muzikantų ją groja vis kitaip ir, keista, tai visai malonu girdėti. Labai nešablioniškā barokā išgirdome Vilniuje, Filharmonijos salėje, kur koncertavo vieno garsiausių Italijoje baroko muzikos kolektivų „Ghislieri Consort“ atlikėjų grupė ir dainininkė Emanuela Galli (lapkričio 21 d.). Žinojau, kad tai yra nemažas kolektivas, todėl nustebau pamatę scenoje vos keliis muzikantus. Esame išpratę girdėti G.F. Händelio muziką atliekamą nemažų kolektivą, todėl skambesys buvo kiek keistokas. Neįprastai skambėjo ir ne-

Intrigavo programos pavadinimas „Kantatos apie išduotą meilę“, be kurių skambėjo ir keli instrumentiniai kūrinių. Ko gero, įdomiausia buvo išgirsti G.F. Händelio itališko periodo kantatas „Armida Abbandonata“ ir „Tu fedel, tu costante?“, sukurtas 1707 m. Romoje. Iš tikrųjų, ne tik atlikimas, bet ir pati muzika skambėjo gana itališkai. Be to, koncerte skambėjo ir italių baroko epochos kompozitorų Giovanni Bononcini ir barono Emanuele'io D'Astorgos vokaliniai kūrinių, taip pat G. F. Händelio ir Niccollò Jommelli instrumentinė muzika.

Koncertas (lapkričio 24 d.), kuriame dalyvavo Italijos muzikas

ira skirtinges moterys, o vėliau jas galima identifikuota kaip paukštyno darbuotojų masę, sulygintiną su tomis pačiomis vištomi, paukštyno garduose laukiančiomis gyvenimo galo.

Veiksmas, išskyrus pirmąją sceną, vyksta toje pačioje bendrabu-

Gianluca Littera, buvo kitoks jau vien todėl, kad čia skambėjo XX a. kompozitorų kūrinių ir mūsų Filharmonijos salei bei publikai labai neįprastas muzikos instrumentas lūpinė armonika. Bet gal jis neįprastas tik mums? Šis muzikos instrumentas buvo sukurtas 1821 metais. Gal mes labiau prate matyti armonikėles, kuriomis žaidžia vai-kai ar groja bliuzo bei folkmuzikantai. Tai maži, nedaug balsų turintys muzikos instrumentai. Tačiau yra ir profesionalios, chromatinės armonikos, turinčios iki 128 balsų. Panašiu muzikos instrumentu drauge su Lietuvos kameriniu orkestru grojo ir svečias iš Italijos Gianluca Littera. Skambėjo labai lengvai klau-sytoj pasiekianti muzika, kurią sukūrė žydų kilmės čekų kompozitorius Vilémantas Tauský (1910–2004) ir anglas Gordonas Jacobas (1895–1984). Skambėjo nepaprastai gražūs ir skaidrus kūrinių: puiki, liaudiškų šokių melodijomis paremta G. Jacobo siuita „Penkios pjesės“ lūpinci armonikėlei ir styginiams bei V. Tauský „Concertino“ lūpinci armonikėlei, styginiams, arfa ir mušamiesiems. Gianluca Littera – pa-saulyle gerai žinomas džiazo ir klasikinės muzikos atlikėjas, grojantis specialiai lūpinci armonikėlei su-kurtus ar šiam instrumentui pri-taikytus įvairiausią pasauly kompozitorų kūrinius, dalyvaujantis ir džiazo festivaliuose. Tai puikiai in-strumentai valdantys, labai techniškas ir dvišakai brandus muzikas, grojimu kuriantis tiesiog ištisus vaizdinimus. Jo sugerbėjimus džiazo srityje galėjome išgirsti koncerto pabaigoje drauge su smuikininku Džeraldas Bidva, akompanuojant LKO, busi su-

čio virtuvėje, kur valgoma, pyksta-masi, rūkoma ir dažomasi. Visas moterų gyvenimas sukasi apie šią visas „užknisušią“ erdvę. Tad ir ne-kintantis scenovaizdis pabrėžia tą monotoniišką, vienodą, smaugiančią kasdienybę. Valčik scenografija asketiška ir šalta – čia yra keli stalai ir

Džeraldas Bidva ir Gianluca Littera

D. MATVEJEVO NUOTR.

grotuose duetuose džiazo muzikos standartų temomis. Gaila, tokios muzikos galėjo būti daugiau ir ne tik bisui.

Šiame labai mielame Lietuvos kamerinio orkestro konerte diri-gavo puikus dirigentas iš Gruzijos Georgė Čičinadzé. Tai vienas žinomiausiu ir populiariausiu muzikų šioje šalyje. Jo diriguojamas LKO atlito anglo Gustavo Holsto „St. Pauls

siuite“ ir latvių kompozitoriaus Pe-terio Vasko fantazią smuikui ir sty-giniams „Vox Amoris“, kurioje so-lo partiją grojo Džeraldas Bidva.

Turiu vilties, jog tokie koncertai išsklaidys pas mus gajų mitą, kad nauja muzika yra sunki, slegianti ir nyki. Gal pagaliau susirinks daugiau klausytojų ir jiems tikrai pa-tiks.

kėdės, krauklė, rūkymo vieta, pa-zymėta ženklu ant šiukšlinės, – iрė-minta permatomu plastiniu užuolaidu, taip pat kabo sovietinę propagandą primenantys plakatai, reklamuojantys paukštyno produc-ciją.

Nuolatinė įtampa ir kibirkščiuo-jančios aktorių emocijos neleidžia žiūrovui ilstėti, o „bobų plepalai“ pradeda varginti spektakliui dar neipusėjus. Puiki pirma scena, kuriuoje per trumpus monologus-pri-sistatymus supažindinama su visomis merginomis, netenkia atsvaras.

Didelis privalusmas, kad kurda-mi spektaklį Masalskis ir jo aktoriés turėjo galimybę dirbtį kartu su dramaturgu. Jaučiamas teksto natū-ralumas, kiekvienos aiškus ir stip-rus ryšys su savo personažu, tačiau dramaturgui ir režisieriui nepavyko jų labiau atskleisti. Esminis spektaklio įvykis – Tikrinančio/Detektivo (Donatas Stakėnas) pasiodymas ir savo tikrosios tapatybės atskleidimas – dramaturgiškai nėra pa-

teisintas: na, argi ne keista, kad išsiaiškinės tikrajų paukštyno darbininko savižudybės priežastį jis tie-siog spjauna į fasuotojas ir papras-čiausiai išeina? Aišku, kad taip spektaklio kūrėjai siekė emocinio lūžio, tačiau priežastis nebuvo tin-kamai pasirinkta. Juo labiau kad to-kių emocinių sprogimų ir jausmų iškrovų spektaklyje yra labai daug. Konfliktas, kaip spektaklio forma, ir provokuojančiai aštrios emocijos būdingos ir kitiems Masalskio spektakliams, tačiau šiuo atveju konfliktas užgožia visa kita.

Masalskis turi puikius jaunus aktorius, kurie paskui jį sekė bet kur (studentai jau nusekė paskui jį į Klaipėdą), tačiau jau pats laikas im-tis rimtesnės medžiagos, kuri prade-dantiems aktoriams ne tik leistų atskleisti kaip ansambliu, bet ir padėtų ugdyti individualybes. Kad pjesėje pavaizduotas uždaras paukštyno pasaulėlis netaptų trupės gyvenimo realybe.

Scena iš spektaklio

D. MATVEJEVO NUOTR.

Antonioni žodynėlis

ATKELTA IŠ 1 PSL.

gula į logiškai nuoseklius epizodus. Geriausias ir iki šiol stulbinantis pavyzds – „Užtemimo“ finalas. Tai visiškai atsietas nuo personažų ir jų istorijos poetinis etiudas apie laiko tėkmę. Kai pagrindiniai personažai jau suvisam dingo iš pasakojimo, beveik dvidešimt minučių stebime sankryžą, kurioje jie susitikdavo. Žmonės išlipa iš autobusų, eina per gatvę, važiuoja mašinos, stovi nebaigtas statyti namas, vandens statinėje plūduriuoja šiukšlės ir degtukų déžutė... Nieko nevyksta, bet Antonioni pripildo tuos kasdienio gyvenimo vaizdus tokiu intensyviu apmąstymu ir prasmii, kad pajunti beveik mistišką nušiuvimą.

Detektivas

Pradedant „Vienos meilės kronika“, Antonioni dažnai naudoja detektyvinio filmo siužeto schemą. Ji bus ir „Nuotykyje“, ir „Fotopadidinime“. Tačiau ši schema yra tik pretekstas. Tyrimas paprastai niekuo nesibaigia, bet svarbu ne tai, koks galėtų būti jo rezultatas. Režisierui svarbiū vidiniai personažų išgyvenimai, jų ryšiai ir gyvenimo principai.

Neorealizmas

Klausimas, ar Antonioni kūrybos pradžioje buvo neorealistas, iki šiol kelia audringas diskusijas. Italų kino istorikas Guido Aristarco vaidybiniame Antonioni debute „Vienos meilės kronika“ (1950) įžvelgė „neorealizmo pratęsimą“. Režisierų pirmiausia domino psichologinės personažų problemos, todėl tie, kurie norejo jame matyti neorealista, net sugalvojo terminą „vidinis neorealizmas“. Antonioni vertino neorealistas, bet pradėjo kurti tada, kai ši srovė ēmė sekti.

Neomodernizmas

Vis dažniau aptariamo naujo kiuno reiškinio, jau spėto pavadinti neomodernizmą (arba *slow cinema*), ištakos glūdi ir Antonioni kūryboje. Iš Antonioni filmų kino meno mokėsi visi – vieni ji neigdamai, kiti – kartodami ir pratęsdami. Daug Antonioni mokiniai yra ir Honkongo, Taivano, Kinijos kine – ankstyvieji Wong Kar-wai'aus, Hou Hsiao Hsieno, Tsai Ming-liango filmai ne tik pasakoja apie vienišus žmones svetimame pasaulyje, bet ir kartu įrodo, kad Antonioni suformuluoti principai universalūs. Vienas ištikimiausių šių dienų Antonioni sekėjų – turkas Nuri Bilge Ceylanas. Daug jų ir šių dienų Irano kine. Pirmasis atverės vidinio peizažo ir pasaulį kontempliuojančio kino galimybes, Antonioni, be abejo, skatinė eiti šiuo keliu ir lietuvius Šarūną Bartą, Audrių Stonį, Arūną Matelį.

Monica Vitti

Aktorė Monica Vitti tapo Antonioni filmų ženklu. Jos suvaidintos neurotiškos šviesiaplaukės šiuolai-

kiškos moterys – dažniausiai vienę krizę išgyvenančios herojės. Jos vienišos, kankinamos depresijos, nesugeba atsverti jausmams, patirti meilę, kurios taip trokšta.

Moteris

Antonioni filmų moterys jautriau fiksuoja nematomas jausmų ir papročių permanentas, jos išminingesnės, pačios renkasi vienatvę. Todėl jos ir tapo pagrindiniems Antonioni filmų herojėmis. Net pasutinis paralyžiuoto ir jau nekalbančio Antonioni kūryns – novelė iš filmo „Erotas“ (2004) – yra apie moteris. Režisierius niekad nesiliovė žavėtis jų grožiu ir išlūdesiu.

Pasirinkimas

Antonioni visada pabrėždavo, kad kiekvienam mene svarbiausias yra pasirinkimas. Sekdamas Albert'u Camus, jis kartojo, kad pasirinkimas visada yra menininko maištas prieš tikrovę.

Peizažas

Visos Antonioni filmų istorijos, jo personažų jausmai ir tragedijos „irašyti“ į specifiską antonionišką peizažą. Jis, o ne žodžiai atspindi personažų mintis, jausmus, vieniušumą. Nesvarbu, ar tai pramoninis peizažas, kaip kad „Užtemime“, kur jau filmo pradžioje herojės būseną perteikia milžinišką grybą priemonis vandens bokštas ir ilgas ējimas kelio į namus. Žiūrint „Riksmą“ gali pasirodyti, kad pagrindinis filmo herojus Aldas režisieriu ne tokis svarbus, kaip tuščias rudenės peizažas ar slėgiantis pilkas horizontas, kuriu fone Antonioni savo herojų filmuoja. Kino anekdotu tapo pasakojimas apie tai, kaip Antonioni liepė dažytį žolę, filmuodamas „Raudonąją dykumą“. Peizažas Antonioni filmuose perteikia herojų dvasios būseną – vienatvę, susvetimėjimą, tušumą. Antonioni filmų pasaulis kiaurai persmelktas jausmų tušumas, nuobudulio, vienatvės, tai visada pabrėžia peizažas.

Personažas

Septintojo dešimtmecio pradžioje gimė Antonioni kinu būdingas filmo herojus – asocialus individualistas, kovojantis su egzistenciniu baimėmis, bégantis nuo tikrovės eskapistas, kuris kartais nesugeba imtis drąsų sprendimų, bet visada vengia dvasinių pakilių ar intensyvių jausmų. Antonioni dažniausiai juose diagnozuodavo tai, kas gali būti pavadinta sunkiausia modernios visuomenės negalia, – jausmu ligą, pasireiškiančią abejingu, nesugebėjimu dalytis jausmais, šaltumu. Tokius ir panašius personažus Antonioni filmuose vaidino Monica Vitti, Marcello Mastroiani, Jeanne Moreau, Jackas Nicholsonas, Alainas Delonas, Richardas Harris, Vanessa Redgrave, Davidas Hamingsas – visas 7-ojo dešimtmecio modernaus kino žvaigždynas.

Reformatorius

Kino istorijoje Antonioni – iš tų nedaugelio kūrėjų, kurie iš esmės reformavo kino kalbą. Jo atradimų pagrindas – siekis minimalizuoti, redukuoti. Jis padarė vieną didžiausiu moderniojo kino perversmų – įrodė, kad siužetas, emocijos ir žodžiai kine nėra svarbiausi. Režisierius atsisakė tradicinio kino pasakojimo, pseudoreikšmingų ir literatūriskų dialogų, iliustratyvių muzikos, perduodamas jų funkcijas vis ilgiau trunkančiam kadrui ar panoramai, jis nuolat abejojo pažintiniuose kino kameros sugebėjimais. Antonioni filmų stuburas – atmosfera, nuotaika, vaizdas, mintis. Todėl tokia svarbi Antonioni filmų kadru kompozicija – kiekviena linija, detalė, spalva turi prasmę.

Savižudybė

Tikra ar insceniuota savižudybė arba nuolat svarstoma jos galimybė – dažnas Antonioni filmų motyvas.

Susvetimėjimas

Madingiausias 7-ojo dešimtmecio žodis gali paaškinti beveik kiekvieną Antonioni filmą, neatstiktinai režisierius buvo pavadintas „susvetimėjimo dainiumi“. Antonioni visada domino dvasinėjo personažų būseną. Režisierius – susvetimėjusio pasaulio stebėtojas. Jis atsisako dalyvauti chaotiškame ar absurdiskame vyksme, stebi jį iš šalies. Tai – taip pat kūrėjo pozicija. Antonioni trilogija bei filmas „Raudonoji dykuma“ (1964) geriausiai atskleidžia 6-ajame ir 7-ojo dešimtmecio pradžioje filosofijoje ir mente dominavusias egzistencializmo nuotaikas. Jų pritinkusi Antonioni filmų atmosfera. Režisierius sugebėjo nepriskamai prisodinti filmus filosofijos. Ji tuo vertingesnė, kad išreiškiama ne žodžiais, o situ-

„Nuotyki“

aciomis ir kadro kompozicija, kuri Antonioni filmuose itin svarbi.

Trilogija

Pasaulinį pripažinimą atnešė filmas „Nuotyki“, po to sekė „Naktis“ ir „Užtemimas“. Šie filmai sudaro garsiąjį Antonioni trilogiją. Tai pasakojimai apie vidinių prieštaravimų draskomą žmogų moderniam pripažinti, skaudžiai išgyvenamą susvetimėjimą, vienatvę ir jausmų išnykimą. 1960 m. Kanuose parodytas „Nuotyki“ – pasakojimas apie jauną moterį, kuri staiga išnyksta draugu kompanijai išskyla laivą Viduržemio jūroje prie Sicilijos krantų, – sukėlė skandalą. Žiūrovai taip ir nesužinojo, kas atsitiko Anai. Filmas buvo sutiktas juoku, sarkazmu ir patyčiomis. Publiką filmą nušviltė. Kitą rytą po nesėkminges premjeros „Nuotyki“ ginti ėmėsi Roberto Rossellini – jis paraše viešą protesto laišką. Dabar šis filmas laikomas moderniojo kino pradžia.

Vaizdas

Scena, kai „Fotopadidinimo“ herojus, madingas fotografas, didina anksti rytė parke nufotografuotus idiliškus įsimylėjelių vaizdus ir pradeda suvokti užfiksavęs nusikaltimą, – viena svarbiausiai kino istorijoje. Juo labiau azarto apimtas fotografas priartėja prie paslapties įminimo, tuo jি nepasiekiamas.

Šiame filme Antonioni atskleidžia vaizdo prigimti: tai, ką jis rodo filme, yra dokumentiškai tikras ir jautrus detaliams „svinguojančio“ Londono gyvenimo dokumentas, bet kartu visas filmas yra metafora apie menininko pastangas užfiksuoti, užklupti tiesos apie pasaulį akimirką. Abu tie sluoksniai sujungti taip tiksliai, kad 1968 m. sukurtais filmas ir dabar atrodo visiškai šiuolaikiškas. Finalinis žaidimas su nesamu teniso kamuoliuku simboliskai apibrėžia menininko ir pasaulio santykį taisykles: „Žaidžiame tikrovę.“ Žinoma, galima joms neapklosti.

Wimas Wendersas

Iškilantas neigaliame kūne ir likęs be kalbos Antonioni gyvenimo pabaigoje sulaukė ištikimo savo gerbėjo Wimo Wenderso paramos. Nuo 1985 m. (paskutinis prieš tai sukurtais režisieriaus filmas – „Moters identifikacija“, 1982), po kraujio išsiliejimo į smegenis, Antonioni buvo iš dalies paralyžiuotas. Padendant Wendersui, 1997 m. gimė labai asmeniškas Antonioni apmąstymas apie kino režisūrą – filmas „Anapus debesų“, kuriame aktorius Johnas Malkovichius tapo savo išreiškiu režisieriaus *alter ego*.

PARENGĖ
ŽIVILĖ PIPINYTÉ

Nauji filmai

„Debesų žemėlapis“

Giminaičiai Lana ir Andy Wachowski bei kino sprinto žinovas Tomas Tykweris suteikė daug tyro džiaugsmo begalinį tėsinį, perdibinių bei vampyrinių meilės istorijų mirtinai nuvargintiems kino gerbėjams. Jie įmetė į ekranus patį brangiausią nepriskamai prisodinti filmus filosofijos. Ji tuo vertingesnė, kad išreiškiama ne žodžiais, o situ-

riškai, meistriškai nufilmuotai ir sumontuoti pramogą, tris grynaus vizualinio malonumo valandas, kelionę po dinamiškai kintantių pasaulių, kuriame atsiranda ir pranyksta pažystami veidai ir vardai, paskui dingsta ir vėl atsiranda. Jie – kaip galvosukio gabaliukai, kuriuos reikių išterpti į višą piešinį ir pasistengti neapsirikit.

Taip pat pinasi, painiojasi ir sukasi filme žanrai – komedija, tragedija, melodrama ir mokslinė fantastika, antiutopija ir nuotykių. Sudėtingus pūretus išdarinėja laikas, kuris šokinėja nuo vergų prekybos laikų iki kažkokio mistinio Nuopuolio ir biotechninių tarnų eros. Žiūrovai sėdi tarsi gigantiško kaleidoskopu viduje, o aplink jį sukasi pasaulis, kuriame yra meilė ir mirtis, muzika ir nuotykių, kiberpankai ir specialieji efektai, mistika ir politika, ir visa tai be pauzii ir pertraukų, viškai padaryta taip, kad bégant minutėms didėtų įtampa ir apimtų žiūrovų skolas azartas. Malonai spėlioti, kuo taps vienas ar kitas

NIJOLĖ ANDRIJAUSKIENĖ

O kas už kampo?

Pokalbis su Paulina Egle Pukytė

Paulina Eglė Pukytė – menininkė ir rašytoja. Jau daug metų ji gyvena Londono, bet aktyviai dalyvauja ir Lietuvos meniniame gyvenime. Nepriklausomybės pradžioje daug mūsų meninink(i)jų jos deka susipažino su dabar beveik lietuvišku megapoliu. Pukytė ir toliau yra dviejų kultūrų mediatorė ir metraštinkė, kurios tekstai ir meniniai projektais stebina netiketomis įžvalgomis ir savitu stiliumi. Menininkė kalbina Laima Kreivytė.

Jau užaugo karta, kuri nepamena, ką reiškia laukti vizio ir atsakinėti į nepatiklius pasų kontrolės pareigūnų klausimus. Į Londoną išvykai, kai jo dar nebuvo užplūdę ryti europiečiai. Ar sunki buvo pradžia? Kuo tuometinė menininkė iš svetur situacija skyrėsi nuo dabartinės?

Kiekvieno menininko situacija yra individuali, nepriklausomai nuo to, kurioje šalyje jis gyvena, ir keičiasi ji individualiai. O jei imsieme menininkus apskritai (bent jau kai kuriose iš Europos šalių) – jų situacija tikrai negerėja, tai akivaizdu. Jau net ir išsiųsčiusojo Didžiojoje Britanijoje ketinama dar labiau mažinti, o kai kur, pavyzdžiu, ir taip ne itin „kultūringame“ Niukasle, ir visai nutraukti valstybės finansavimą menui. Daugybė žinomų menininkų ir kultūros veikėjų pasipiktinę. Garsus aktorius, rašytojas, intelektualas Stephenas Fry taip kreipėsi į politikus: „Kad ir kokiai partijai priklaušote, negalite manyti, kad menas turėti turėti prekystalį turguje, greta bulvių, peilių su šakutėmis ar kitu gamybos produkту.“ Tačiau valstybės funkcionieriai, deja, visur vienodi, taip pat ir Lietuvoje, nes funkcionierais paprastai nori būti tiktie tie, kurie nieko nenutuokia apie meno svarbą ir nepiniginę vertę.

Kai pradėjai skelbtis tekstus apie gyvenimą ten, jie iš karto sulaukė skaitytojų susidomėjimo. Vėliau juos surinkai į knygą „Jų papročiai“. Ironija ir humoras sužvelninga savo-svetimo priešprieš. Kaip tau pavyksta pažvelgti tarsi iš abiejų pusių?

Jei pavyksta, manau, dėl to, kad žvelgiu ne iš savo, o iš personažo pozicijos.

Antroji tavo knyga vadinosi „Netikras zuikis“, o naujausia, rengiama spaudai – „Bedalis ir labdarys“. Kuo šioji skirsis nuo ankstesnių?

„Bedalyje ir labdaryje“ nebėra „Jų papročių“ pirmojo asmens ir „Netikro zuikio“ „nuomonės“ aspektu. Norejau, kad ši knyga būtų poetiškesnė turiniu ir tarpdiscipliniškesnė forma – kažkur tarp literatūros ir meninio projekto. Ligi šiol šios dvi kūrybinės veiklos sritys man buvo atskiros, o čia jos susijungia. Be to, tai knyga ne apie Londoną ir ne apie Angliją, o apie žmones, ištrauktus iš jiems išprastos aplinkos, apie bendravimą ir nesuskalbėjimą.

Paulina Pukytė. Kepurytės (oranžinė, geltona, melyna). 1975–2012 m.

Ar galvoji apie žiurovą ar skaitytojų? Nors turi nemažą gerbėjų būrij, akivaizdu, kad nesistengi įtikti masėms. Ar skaitai kitų Londone ar apie Londoną rašančių lietuvių knygas? Ar įmanoma rasti joms bendrą vardiklį?

Šiek tiek galvoju, bet ne per daug. Saikingai. Masėms įtikti man nesiseka, kad ir norčiau. Kitų apie Londoną rašančių lietuvių stengiuosi perskaityti bent po du sakinius – kur nors iš knygos vidurio, jei aptinku knygynę. Bendras jų vardiklis jau yra nurodytas Tavo klausime, o daugiau bendro surasti nesiimišiu, nes ne visas jas žinau. Iki šiol mano aptiktose žurnalistinio stiliaus knygose apie Angliją daugiau nei du sakinius perskaityti tiesiog fiziškai nebuvu įmanoma, nes jose tiek mažai literatūros ir toks šiurpus teksto grakštumo ir minties kultūros trūkumas, kad verčiau jau kristi veidu ant ežio, kaip pasakyti Charlie Brookeris, nei iki galo skaityti tas knygas. Jų autorai, vienus kitus metus pagyvenę Anglijoje, jau atsistoja į „trečią“ (visuotinė ekspertų) poziciją ir varo tiesmuką, sunkiasvorę kritiką (visko, išskyrus save) arba moko, kas yra gyvenimas ir kaip reikia gyventi. O Mariaus Ivaškevičiaus pjese „Išvarymas“ mane sužavėjo – tai puiki knyga, kol kas geriausia, kas parašyta apie mūsų emigrantus. Ją būtinai dovanosi Kalėdoms.

Tavo darbuose labai svarbi detalė. Nevengi nerti į kasdienybės paraštes ir ten ieškoti įkvėpimo. Pamenu, kaip ne vieną kultūros žmogų supykė vogtų muiļų kolekcija, kurią eksponavai ŠMC. Man tai – vienas įdomiausių appropriacijos pavyzdžių Lietuvos mene. Panašiai ir kramto-

moji guma – kol nepamačiau tavo nufotografuotų Londono šaligatvių, kur sumindytu gumos gumulai pri-mena abstraktaus ekspresionizmo darbus, tol „ištrindavau“ juos iš regos lauko. Dabar Antonas Lukoszevieze sukūrė jiems muziką. Gal plačiau papasakotum apie jūsų bendradarbiavimą?

Mes daugiausia bendradarbiaujame kalbiniu, tiksliau – kalbos bar-jero peržengimo pagrindu. Be to, vagiame vienas iš kito. Vienas iš mūsų kartais lieka dėl to nepatenkinas, bet nieko nepadarysi. Antonas turi lietuviško kraujo, todėl savo kūryboje (daugiausia muzikinėje) neretai naudoja lietuvių kalbos elementus ir lietuviškus artefaktus bei šaltinius. Šiuo metu „kartu“ rašome lietuviškas pasakas.

Kas yra „Katinėlis & Gaidelis“?

Tai šiuolaikinio meno galerija, pristatanti mane, Liną Jablonskį ir kitus nepriklausomus menininkus.

Ar tai slapyvardžiai?

Ne.

Atsimenu tavo ir Lino Jablonskio parodą „Artifex“ galerijoje, kurioje šis vardas garsiai nuskambėjo viešumoje. Ar dviejų talentingu istorijos (per)kūrėjų dialogas ir yra „K & G“ pamatas?

Taip, tai dialogas. Man patinka bendradarbiauti su Linu Jablonskiu. Mes panašiai mąstome, mums patinka ir nepatinka panašūs dalykai ir reiškiniai. O svarbiausia, su-tampa mūsų požiūriai apie tai, kas yra menas ir menininkas. Kadangi kurti meną, viena vertus, yra vargas (ta prasme, kad geriausia gyvenime apskritai nieko neveikti), tai-gi kurti reikia taip, kad būtų smagu. Balandžio mėnesį vykusi mūsų paroda „Išsiriš meilės siūlai“, su kuria „Katinėlis & Gaidelis“ pirmą kartą pasirodė nevirtualioje erdvėje, buvo apie tarpusavio santykius (ne mūsų), tačiau mano pagrindinė tema – tarpusavio nesusikalbėjimas ir susikalbėjimo iliuzija. Nu-stebau, kai šis laikraštis paraše, kad parodoje nebuvu „išsamesnės tokų sudėtingų temų plėtotės“ ir žiūrovas iš parodos neva nedaug su-

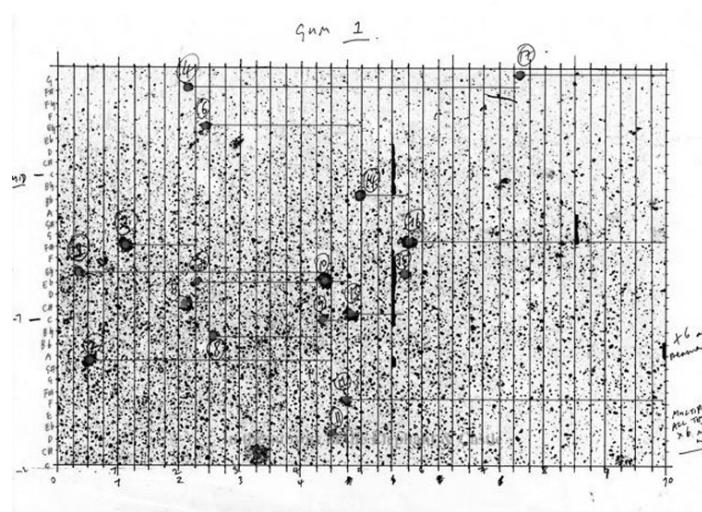

Paulina Eglė Pukytė

L. KREIVYTĖS NUOTR.

oficialiais apdovanojimais. Jei ir toliau taip tėsis, prieisime situaciją, kai prizo meno kūrinui paskyrimas bus ne teigiamas, o neigiamas įvertinimas. Tiesą sakant, kai kurie kūrėjai (dažniau rašytojai) tai jau suprato ir atsisako net būti įtraukti į nominantų sąrašus. Kiekvieno pasakatos gal kiek kitokios, bet aiškėja viena: išrinkimas, apdovanojimas nereiškia aukščiausio kūrybinio pasiekimo. (Nors dauguma trokšta ką nors laimeti, nes už tai dažnai duoda pinigu.) Ar čia kaltas pats apdovanojimų procesas, ar nekompetentingi tarybų narai, patekę į jas dėl visai neaiškių priežasčių, ar kažkokios povandeninės politinės srovės? Šių metų Londono kino festivalyje pasirinkau pažiūrėti italių filmą „Realybė“ (rež. Matteo Garrone), nes jis šiemet laimėjo Kanų Grand Prix. Jau seniai nebuvau taip nusivylusi kino salėje! Kitą kartą tikrai rinksiuosiu tą, kuris nieko nelaimėjo. Scenarius – neįšbaigtas, režisūra – aplaidi, montażas – tingus. Tai filmas-prarasta galimybė, filmas-sugadinta idėja. Už tai reikėtų ne apdovanoti, o bausti. Kas kelias minutes vis tikiesi, kad štai dabar jau filmas pasuks už šito kampo, o jau tada!.. O jis niekur nepasuka ir kaskart tave nuvilia. Tai tiesiog kankynė. Užtat visiška priešingybė yra Leos Caraxo „Šventieji motorai“ (ar kur nors apdovanotas?), kurio tema iš pirmo žvilgsnio iргi panaši: realybės ir iliuzijos sankirta. Šis filmas žavi tuo, kad vėl ir vėl suka už naujo, vis netikėtino kampo – taip ir neperpranti jo žaidimo iki pat paskutinės minučės! Kino kritikas Peteris Bradshaw išreiškė mintį, kad šis filmas gali būti tiesiog dviejų T.S. Elioto eilučių ekrанизacija. Džiugu, kad ne visi filmai yra ekraniuoti romanai.

Bet pasukti už kampo dažnai reikia daug drąsos.

Anton Lukoszevieze. Kramtomosios gumos partitūra. 2012 m.

Potyrių keliai

Arūno Vaitkūno (1956–2005) piešiniai

Kristina Budrytė-Genevičė

Lapkričio 15 d. Antano Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muzejuje (V. Putvinskio g. 64, Kaune) ir Lietuvos dailininkų sajungos galerijoje „Meno parkas“ (Rotušės a. 27) pristatytas tapytojo Arūno Vaitkūno piešinių katalogas ir dvi parodos, sudarytos iš skirtingų laikotarpių dailininko piešinių, užrašų knygelių, įvairių dokumentų su brūkštėlėtomis pastabomis ir dailininkui keliaujant po Lietuvos kaimus darytų fotografijų.

Dviejų parodų ir piešinių katalogo sumanytoja, tapytoja Aušra Barzdukaitė-Vaitkūnienė pasakoja, kad Arūnas per savo kūrybinius metus nėra darės specialių vien tik piešinių parodą, gal tik kelius kartus eksponavęs nedidelio formato tapybos darbus ant popieriaus (1999 m. Berlyne) arba keletą piešinių tarp tapybos darbų grupinėje parodoje (1999 m. Kaune, vėliau buvo reprodukuoti „Angies“ kataloge 2001 m.). O didžuliai piešinių rinkiniai: spalvotomis aliejinių kreidelėmis, tušu arba grafitu, pieštuku atlikti artimųjų ir nepažįstamųjų portretai, nerealistiniai peizažai, interjerai, eksterjerai, niekieno neaplankytų, užmirštu kampelių kompozicijos – t.y. daugybė ant atskirų lapų, lapelių atliktu, bloknotuose surišti piešinių, dabar sauromu šeimos archyve, tarsi laukė, kada iškili viešumon.

Bent dvi ekspozicijos salės muzejuje paskirtos šventujių, dangaus karių, puošnių bažnyčios detalių ir altorių scenoms. Pirmos salės centrinė sieneje pakabintas „Karys“ (1983–1985 m.) – vienas pagrindinių menininko motyvų. Muziejaus salėse piešinius Aušra Vaitkūnienė eksponavo laikydamas minimalistinės nuostatų: pirmoje salėje tik penki darbai (visi atlikti gašo technika iš Žemaitijos, Beržoro kelionių). Keliuose piešiniuose fiksuojančios altorių paruošimas Didžiajam Penktadieniui (altoriai iš Beržoro bažnyčios, prie jų būdavo statomi aukštis 2 metrų mediniai kariai, kurie per naktį turėdavo saugoti Kristaus kapą). Taip pat eksponuoja mas piešinys – „Kristus“.

Antros salės piešiniai toliau vysto kelionių po sakralines Žemaitijos vietas potyrius. Tai dažniausiai pastele atlikti piešiniai, vaizduojantys sakralinės medinės architektūros paveldą, pavyzdžiui, Notėnų bažnyčią su mediniu laikrodžiu bokštė, Mosėdžio šventoriaus vartus (piešti 1989 m.), Kulių miestelio penkiakampę varpinę (1989 m.). Šiuose piešiniuose dailininkas ieškoja savo idealo, kažkokios kitokios, idealias ir mistinės Lietuvos.

Kataloge ši sakralių piešinių grupė įpinta į platesnę temą – „Motyvai ir daiktai“, ir apima ji du piešinįs dalykus: dangiškus, pakylėtus, žmonių išpuoštus iki begalybės ir grėsmingai tamsius, pragaro ugnimi trenkiančius padarus bei daiktus.

Šioje temoje ir tamsios, bauginančios būtybės, ir šventeičių atsiranda autorius akiratyje lygiomis teisėmis. Sakralinės temos menininką domino savo nekasdiene būtimi; apeigu nežemišką būseną primena ir poetas Czesławas Miłosz: „Tarp auksinių akantu vainikuotų kolonų / Ir puošnių angelų, kurių lieknos dūdelės / Skelbia pernelyg didelę mums naujinę“ (eilėraštis „Apeigos“, Czesławas Miłosz, *Tai. Eilėraščių rinktinė*, Vilnius: Strofa, 2002, p. 82.). Bet nors ir labai simpatizuojama sakraliems personažams (puošniems kariams ir šventiesiems), ne mažai laiko ir dėmesio paskiriamas kitokiai stipriai jėgai, „nešventiesiems“, tokie kaip sibinai, patrankos ir liūtai. Atrodo, jie visi piešti su mintimi, kad bus neužbaigtini, nes per daug gyvybingi atrodyti. Dabar senų lietuviškų audinių ornamentų grožis nukenksmina sibiną, o mažos pabraižytos Kauno karos muziejaus patrankos regisi ra-

tretams, bet prasideda ji nuo mirties scenos. Piešinys – „Močiutė. Elena Vaitkūnienė“ (1982) – tai tris dienas prieš mirtį stebėto močiutės, gulinčios patale, veido išraiškos studijos. Dailininkas piešė stebėdamas iš kito kambario, pro praviras duris, tarsi kitą pasaulį.

Menininkas labai atidžiai piešia žmones, ir jam nepakanka tik piešinio. Sapnų užrašymai, riuuotos arba prožiokos eilutės, tarsi pasitikslinimai sau arba tikslūs pastebėjimai – visi poezija virstantys, nes labai keisti ir nebešaiškinami teksta – atsiranda šalia šių portretų ir kompozicijų. Pakeliui einanti kaimo moteriškė, beržyne sutiktas virokas piešinje īgyja gamtos formą, tarsi į pavidalus įsi Jungtų vasaros vešlumas. Tankios, ne kartą pakartotas linijos pabrėžia svarbumą, o jų išskirtiniai linkiai – simpatiją tam žmogui. Pilkais, juodais pavidalais ant balto galima daug ką išreikšti: tai gali būti maldai susikaupusi ir

Tik ši kartą šia tema pristatomomi piešiniai ir kelios minimalistinės kompozicijos pavadinimu „Riomerių laidojimo rūsys“ (1990). Piešiniai atlikti spalvota pasteles, pieštukai, mėlynai tušinukai ant balto ar gelso popieriaus; neretai piešinys didžiulis, apima net du atverstus sasiuvinio lapus. Atskiruose kompozicijos plotuose kartais sužymėtos spalvos, o kartais pradėtos spalvinti kelios detalės. Šių interjerinių piešinių grupė apima ilgą dailininko kūrybos tarpsnį, maždaug nuo 1981 (studijų metai) iki 1997 metų; piešta Vilniuje ir Kaune. Kai kurių tokiai laiptinės, kokias įsivaizduojame žiūrėdami į šiuos darbus, jau nebėra – namai privatizuoti, laiptinės suremontuotas ir užrakintos nuo sruvenimo.

Piešiniuose matomi platūs laiptinės išsisukimai, statūs ar smailūs kampai, ne visada tiesios turėklų linijos, tamsios laiptų apačios kiaurymės apima daug sūjungimų, susirkimų, net raizgalynių. Jas išpažiointi pieštukai nebuvo bandoma, veikia norėta jomis sekant perprasti pilnas nublukusių arba ryškių spalvų erdvės, apleistas arba bent akimirkai paliktas be žmonių kelių aukštų laiptines. Kur ne kur žmonių pavidalai matosi piešiniuose: jie vertikalūs, kaip ir viskas šiose kompozicijose, keisti, kaip ir vienos nuorūčtos linijos, fragmentiški, nes greitai kopiantys laiptais ir išnykstantys. Daug kartų piešti ovalai arba vienintele silpna švelnelia ir lenkta linija išreikšta figūra kontrastuoja su geometriniais kamputais interjerais, kurie sukurti ir paliki ilgam – jie ramūs ir sustingę tarsi senoviniame dagerotipe.

Tapytojo piešiniai visad yra atskira, neprikalauoma tema, kiek paslaptinga ir idomiai savo dažniausiai neviešinamomis, bet labai svarbiomis istorijomis. Dažnai prozininkas girišas nekuriantis eiliu, bet jo tekstuose visada yra poezijos. Taip ir tapytojas, iš karto teptantis, liejantis, braukantis dažus ant drobės, išsižada piešinių brėžiamų kontūrų kaip nereikalingo balasto, bet kasdienybėje suvokia piešinį kaip nepamainomą savos kūrybos ir potyrių dienoraštį.

Šią parodą-dienoraštį eksponavusi Aušra Vaitkūnienė LDS galerijoje „Meno parkas“ išdidino kai kuriuos piešinius ir tapytojo užrašus nuo bloknoto ar piešimo lapo formato iki 150 x 80 cm ar 150 x 200 cm dydžių. Aiskindama, kam reikia tokų išdidintų atspaudų, Vaitkūnienė atkreipia dėmesį į menininko kūrybos procesą: „Buvo svarbu, kad žiūrovas pajustų dailininko rankos judesį, jo slinktį, linijų pertrūkius.“

Galerijoje pristatomoi įvairūs piešinių atspaudai: šventorių vartai, koplyčios, varpinės, kelionių planai, piešiniai iš užrašų knygų su įrašais. Taip pat eksponuojamos dokumentinės fotografijos iš autoriaus kelionių po Žemaitiją, sutiki

žmonės ir daiktai, pastatai ir simboliai: varpinės, išpūdingi medžiai, klausyklos, sakyklos, mediniai kariai (visi apie 1983–1990 m.). Tapytojo fotografijos – neryškios, jaučiamas dėmesys šviesos ir tamsos santykui, tonams, keistų rakursų kompozicijoms.

Visa tai – kelioniu patyrimai, dažnai išdėstyti tik keliomis linijomis mažo formato bloknotuose arba piešti pieštukai sužymint sau spalvų kodus skirtinėse plokštumose, arba pasitelkus žemėlapį kruopščiai atlikti kelionių maršrutai. Sutiki žmonės, užtiki daiktai ir reiškiniai fiksuojami tarsi į gyvenimo užrašų knygutes, ilgainiui tampančias vertingomis relikvijomis ar kūrybiniais memuarais. Keičiantis metams, jos, jeigu išsaugomas, išgyja dar daugiau paslaustingumo, kaip ir šeimos albumu nuotraukos be antraščių.

Parodose vienaip, o kataloge sudėstyti kitaip, temomis – kelionės, daiktai, žmonės ir pan. – piešiniai skiriasi gal tik savo pažymėtais objektais, atlikimo metais, subjektiviomis konkretybėmis vienoje ar kitose aplinkoje, kuriu nepakartosi. Tačiau visi jie „rašyti“ sau, negalviant apie jų ekspoziciją parodoje. Vadinas, keliaujant piešinių būdavo autorius vertinami kaip minčių vizualizacija, idėjos plastinis pratimas, akimirkos fiksacija, negalviant apie jų studijinį išbaigtumą.

Galbūt dėl to šiuos piešinius smalsus tyrinėti kaip įvairių laikotarpių kasdienybės metraštį. Jų rinkinys primena kinų rašytojo ir dailininko Gao Xingjian romaną „Dvasios kalnas“ – nuolat ieškantis savojo „as“ ir šventojo kalno rašytojas perceina miškus ir kalmus, kaimus ir laukymes, sugerdamas sutikitų ir pamatytių išmintį ir dramas. Lietuvos kaimais ir miškais vaikščiojęs tapytojas įjungia kitais keliais – pieštukai žymėdamas išpūdžius, jis atgaivino ne vieną užmirštą kaimą, lauką, praėjo ne vienas senas, užželusias kapines. Ši piešinio kelionė atskleidžia aplieštų kambarių, senų žmonių ir jau nematemomų užkampių būdą. Kiekvienas aptinktas daiktas, suviliojęs autorių sava įsore, tapo mistiku piešinio vaizdu. Matyt, autorius kelionės visad buvo tarp numanomai tikrovisko ir ne visiems prieinamo, nematomos pasaulio, tarp konkretių persibraižytų žemėlapio atkarpu ir angelų, pakelėje valgančių uogas.

Arūnas Vaitkūnas mums paliko ne tik savo piešinius, bet ir atskleidė savaji potyrių kelią. Perbraižyti žemėlapiai rodo jo išvaikščiotus takus, keliaus. Jeigu eitume per Lietuvos kaimelius ir bažnytkaimius, nesunku suvokti, kad kelyje sutikume dailininko pavaizduotus prototipus, Mačernio brolį, senų kapinaičių vartus ar medinį bažnyčios laikrodį, rodantį amžiną vidurdienį, o gal vidurnaktį...

Parodos vyks iki gruodžio 16 d.

Arūnas Vaitkūnas. Piešinys iš bloknoto. Laiptinė (Vilnius). 1987–1997 m.

mios ir linksmos, nepasiruošusios mūšiui. Šie ir kiti keisti daiktai ir gyviai: išskleidęs priešais akis sparalus paukštis „Balandis“, niūrus antkapis „Tapybos kapas“ ar nevarus natuurmortas „Peilis danguje“ – tarsi personifikuoti pasakos veikėjai, pildantys kažkieno valią. Apie tuos pačius motyvus autorius galvojo ne kartą ir prašmatnumo negailėjo: dažnai barokinės piešinių formos tarsi vėl atgręžia mus į puošnių bažnyčios architektūrą, kiek daug ten visko – kardo, augalo, širdies, varpo, klostės ir kitokių formų, turinčių turtingą istoriją.

Trečia muziejaus salė skirta por-

Žiūrovas turi tapti grotuvu

Evos-Fiore Kovacovsky paroda „Žolės namas“ projektų erdvėje „Malonioji g. 6“

Monika Krikštopaitė

Vis daugiau žmonių, pasinaudodami naujosiomis technologijomis, gali „būti drauge“ arba „ten pat“. Tačiau čia vis dėto svarbiausios yra kabutės. Ankstyvas tokio masinio ir nefzinio „buvimo kartu“ būdas buvo televizija. Ypač kol tų televizių veikė vos kelios. Juk tam tikru istoriniu laikotarpiu daug žmonių vienu metu žiūrėjo tą patį. Naciomis. Paskutiniu metu, nors kanalų padaugėjo, žiūrovų, spoksančių į „tą patį“, skaičiai išlieka įtikinami, bet sumažėjo žiūréjimo kokybė, vertė ir „buvimo“ šios įsivaizduojamos bendruomenės nario svarba. Ne maža dalis žmonių televizijos jau seniausiai nebežiūri.

Dar nežinau kaip, bet būtinai paseikis mūsų susietumas laike po to, kai televizija tapo atkabinta nuo lai-

suskirstymas praranda dar daugiau bendrų žymeklių, tampa vis labiau individualus. Kalbu ne apie objektivius laikrodžius, o apie subjektyvius bendras virtualias patirtis. Erdvės ir laiko suvokimą jau gerokai yra fragmentuotas internetas. O „buvimo kartu“ kabutės ir vėl didėja.

Šiame kontekste Evos-Fiore Kovacovsky meninė veikla ir jos dalis, rodoma parodoje „Žolės namas“, atrodo kaip visiškas anachronizmas, jei tokis įmanomas nulaikinėje laikmenų eroje. Šveicaru menininkė visai nesirūpina bendromis patirtimis, ji, regis, juda priešingon pusen. Kovacovsky išžiūri į žolės lapus, smilgas, medžių lapų skyles – jų kryptis, sukeliancias judėjimo išpūdį, formas, kurios žadina vaizduotės atpažinimo mechanizmus, ir t.t. Sakytm, stačia galva neria į žolęs. Atgal į gamtą? Ir daug daug lai-

bus priskirtas prie nesėkminges „apsvaigimų gamta“, kurie neretai ištinka žmones viešint Nidos meno kolonijoje ir kitose panašiose vietose. Tačiau į žolės Kovacovsky jau buvo įspainiojusi prieš tai, o jos apsėstumo forma gamina labai dviprasmiškus objektus. Tas dviprasmiškumas kaip tik ir laiko žiūrovą už skverno.

Iš tolo jos darbai atrodo kaip minimalistinės, vos iš kelių linijų sukurto formos. Gali pamanyti, kad ji panirusi interpretuoti abstrakcionizmo klasiką. Lengvai, elegantiškai. Iš arčiau matai, kad medžiaga iš gyvos gamtos. Turi persijungti į kitą skaitymą. Imi galvoti apie tas valandų valandas, kai ji augalus rinko, skanavo ar kitaip su jais elgesi, dėliojo, ko atsisakė ir t.t. Matai, kad augalamas skirtas laikas turi struktūrą ir jo išraiškos ieško struktūros. Tuomet pamatai, kad dalis kūrinii perdirba, sukultūrina augalą – kas yra šiek tiek kita, nei tiesiog „būti įkvėptai gamtos ir išreikšti save“. Pavyzdžiu, lipnia permataoma juosta mechanizuojamas žolės kupsto natūralus „augimas“. Vertikalės pavirsta laiptuotomis struktūromis, zigzagais ar kokiais nors audinio dizaino elementais. Žolės čia visai praradusios savo žoliškumą. Tačiau įtrauktas ir jų indėlis – linijos struktūra, unikalios formos ir pan. Negali suprasti, ko ten daugiau – natūros ar kultūros. Ši dviprasmiška būsena intriguoja. Tarsi supiesi tarp dviejų kūrinio matyto galimybų, bet negali matyti jų abieju vienu metu.

Galiausiai apima pojūtis, kad Kovacovsky išradė savo žolių kalbą ir bando labai daug ką pasakyti. Višu kūnu jauti, kad tai svarbu. Šia kalba net leidžiamos knygos – parodoje rodomas bent penkių jų, kaupiami piešinių pluoštais (rodoma tik maža dalelytė), net mėginama „kastis“ giliau – dominimas sliekais ir

Projektų erdvė „Malonioji g. 6“

J. LAPENIO NUOTRAUKOS

jų giminaičiais. Ilgiau pabuvusi jos sukurtoje aplinkoje imi manyti, kad tuoju tuo viską suprasi. Intuityviai. Gal net supranti. Intuityviai. Nes viskas atrodo kaip detalai ir protinė sistema. Tiesa, nežodinė kaip muzika.

Gerai suvoki, kad atsidūrei labai intymioje aplinkoje. Intymumą šį kartą apibrežia ne buvimas arti kūno (kas gali būti labiau viešo šiaisiai laikais?), ne patekimas į asmeninę erdvę (nors apie „Malonioj g. 6“ reikyt kalbėti atskirai), o susidūrimas su tankiu asmeniniu laiku. Tai gali vėl turime reikalų su laiku.

Netikiu, kad greitos tikslios idėjos šlovė baigėsi, bet, regis, šiaisiai laiko persimaimyno laikais kam nors skirta ilgesnio, lėtesnio laiko atkarpa tampa vis svarbesnė mene ir gyvenime. Tai yra kai kas, ko dar negali (arba tik iš dalies gal) nusipirkti naujieji turtuoliai ir politikai.

Sia prasme apsilankymas projektų erdvėje „Malonioji g. 6“ leido pasijusti labai turtinčiai. Ne tik dėl Kovacovsky laiko koncentrato, bet ir dėl pačios erdvės. Būdama nuošaly, „Malonioj“ ir orientuojasi į kažkodėl šalutiniai magistraliniai meno veikėjams tapusius tikslus. Pavyzdžiu – darbas su autoriais, kurie patiemis šeimininkams atrodo įdomūs (o ne turintys komercinio, projektinio potencialo), arba būdas dirbtai taip, kad visiems būtų nors kiek malonu, o ne taip, kaip daro užsienio galerijos ir svarbūs centrai. Per daug nepaisyti viešųjų rūsių kultūros, nes ne dėl jos mes čia susirinkome. Patys matėt, kas iš to išscina (žr. praėjusio nr. straipsni apie Ray Bartku). Dirbtai be spazmo ką nors irodyti. Nepasakyčiau, kad „Malonioj“ neturi ambicijų. Greičiau domisi ne galia (kuri visada yra percinamasis „prizas“), o tiesiog menu. (!) Tai net ne visai darbas. Šia prasme „Malonioj“ yra absoliutus *kaifas* žmonėms,

kurie reguliariai nori mesti su vienais galais kultūrą, nes ji per dažnai atsiskleidžia kaip politikos ir įtakų rezginys, kartais neturintis nieko bendra su pačia kūryba.

O be to, „Malonioj“ yra laikinas projektas. Laikinumu alsoja visas pastatas, kur ji įsikūrusi. Tai truputėlį utopinė, efemeriska erdvė, kurios jokia laikmena neišsaugos. Ši medinių namų karta su visomis savo istorijomis dabar yra kismo krumpilių susikirtimo taške. Intriguoja būti virsimo smaigalyje. Tik iš ateities jau atsklinda nostalgija šiemis praradimams. Belieka tikėtis, kad nauji pastatai nebūs tokie beskoniniai, uždari ar „prabangūs“ kaip kai kurie kaimynai.

Tiesa ir tai, kad „Malonios“ tokos stiprus efektas ir dėl topografinių priežasčių. Pirmiausia, tai yra vieta, kur einama tyčia, o ne užbėgama „judant pro šalį“. Antra, tave pasitinka labai realūs žmonės, o ne anonimiški darbuotojai. Trečia – esi sutinkamas kaip konkretus žmogus, o ne kaip troleibuso bendrakaleivis. Ketvirta – susitinkamas abiem pusėmis yra džiugus, nes Žvėryno pakraštyje šeštadienį ką nors sutiki jau beveik įvykis. Vizitas tampa praktiškai privatus. Galima tiesiog pasikalbėti apie meną, apie kaimynus, apie plėšiamus unikalius interjerus, apie tai, kad nėra kam rūpėtų šie paveldo objektai, apie žmonių, atsiveriančių nuo gatvės, psichologiją, apie tai, kaip klysta žmonės, kad tenkinasi nuotraukomis ir t.t. Praktiškai gali iš naujo prisiminti, kodėl kadaise susidomėjai menu. Ir susimąstyti, kad „buvimą“ kur nors verta kuo dažniau keisti buvimu kur nors be kabučių.

Paroda veikia iki gruodžio 8 d.
Projektų erdvė (Malonioji g. 6, Vilnius)
atvira šeštadieniais 14–16 val.
Arba atskiru susitarimu tel. 8 604 10605

Ekspozicijos fragmentai

Mūsų ar ne mūsų?

Lietuvių animacijos retrospekyva Londono

Paulina Pukytė

Labai džiaugiaus, kai „Tate Modern“ galerija garsiu dailininkų retrospekyvinėms parodoms grąžino chronologijos principą (jo vien metu buvo atsisakyta, turbūt stengiantis parodas padaryti „ne tokias tradiciškai nuobodžias“). Šis principas vis dėlto geriausiai atskleidžia menininko idėjų, technikos, pasaulėžiūros raidą pasaulio meninių krypčių kaitos kontekste. Galima iškart matyti, kiek tos kryptys menininkų veikė, o kiek jis pats jas dikavo, kiek jis veikė jo paties amžius, patirtis. Garsius menininkus dažnai žinome ir vertiname (kalbu ne apie dailėtyros specialistus, o apie plačiąją publiką) tik iš keleto kūrinių-žvaigždžių, taip tarsi uždarydami kūrėjų į narvą. Chronologijos principas panaikina tokią dirbtinę kūrinių hierarchiją. Be to, tie garsiausiai darbai kartais gali atskleisti visomis savo prasmėmis ir gelmetik tuomet, kai pamatome, kokiu keliu dailininkas prie jų atkelia.

Spalio pabaigoje Londono Barbikane (menų centre) buvo pristatyta lietuviškos animacijos retrospekyva, apimanti 100 metų. Ar ne puiku, kad viena iš Tarptautinio animacijos festivalio LIAF programų buvo skirta Lietuvai? Visos kitos programos buvo teminės, šitaip pažymėta tik mūsų šalis.

Man atrodė, kad šis seansas bus būtent toks renginys, dėl kurio vertės negali kilti jokių abejonių: išvyšiu arba seniai matyt, arba visai nematyt lietuvišką animaciją, taigi arba nukeliausiu į vaikystę, arba užpildysiu išsilavinimo spragą – bet kokiu atveju nepralošiu. Iš tikrųjų į vaikystę ižengiau tik puse kojos, nes programoje buvo tik vienas kadaise matytas filmukas (ir tada, ir dabar sužavėjęs Iljos Bereznicko 1987 m. „Baubas“), bet tai nieko bausaus. Daug blogiau su spragomis. Taip, kelios spragos užspildė, bet taip, kad verčiau jau jos ir būtų likusios. Chronologijos principas buvo išlaikytas, bet, savo nuostabai, supratau, kad šiuo atveju jis, regis, nepasiteisino...

Šimtas metų lietuviškai animacijai tuo sukaks vien todėl, kad lėlinės animacijos pasaulyje pradininkas Vladislovas Starevičius yra mūsų, t.y. mokėsi ir kurį laiką kūrė Lietuvoje. Nebuvo grynas lietuvis, bet, kai norime pasigirti, tai tampa nesvarbu. Kaip mėgstama sakyti, mes jį turime. Jo 1913 m. filmukas „Vabzdžių Kalėdos“ (kitur – 1911 m. „Miško gyventojų Kalėdos“) ne tik nickuo ne blegesnis nei „multikai“, matyt mano vaikystėje – praėjus 60 metų nuo „Kalėdu“, bet ir gerokai šmaikštėsnis. Tačiau po Starevičiaus „Kalėdu“ išsijoja dar diidesnė spraga, nes istorija peršoka net 53 metus į priekį, į 1966-ųjų (jau sovietmečio) filmuką „Vilkas ir siuvėjas“ apie Palangos Juozę. Idomu, ar per tuos metus Lietuvoje buvo kuriama animacija? Žinau, kad

Starevičius dirbo ir tarpukariu, ir vėliau, bet jau ne Lietuvoje. Ar todėl jis jau nebe „mūsų“? Idomu, kas ir kada laikoma mūsų, o kas jau nebe?

Kas Lietuvos animacijoje pasikeitė per tuos šimtų metų? Visų pirmą, lėlinę animaciją pakeitė pieštinė – keista, bet visoje likusioje programoje daugiau nė vieno „lėlinio“ filmo, Starevičiaus tradicija, regis, taip ir nutrūksta... Matyt, tam buvo priežasčių (techninių, politinių, kūratorinių, etc.), bet šis pasikeitimasis toli gražu ne kokybinis. Visų antro? Daugiau iš esmės nepasikeitė niekas, bent jau ne i gerą pusę. Kiekvieną kartą prasidėjus naujam filmukui, reikėjo, tamsoje pasišvietant mobiliuoju telefonu, dar kartą pasitikrinti informaciniame lape jo sukūrimo metus. Ar čia tikrai jau 1995!? Nesjautė jokio progreso estetikos, idėjų, pasaulėžiūros, narratyvo plotmės. Progresavo, regis, tik nesugebėjimas suformuluoti bent kiek aiškesnės filmo minties ar suresti iškinamos pasakojimo struktūros. Primityvi sovietiškai pseudolietuviška spalvų ir emocijų gama, kai buvo manoma, kad niūrios „žemės“ spalvos – subtili, o rūškana nuotaika – gili ir dvasinga, nepasitraukė net ir neprikalėjimės metais. Nepakeliamą lietuvišką létumą naujesniuose filmuose kartais pakeičia „šiuolaikiškas“ tempas, bet nuo to retai pasidaro geriau. Nors buvo ir kelios smagios išimties – jau minėtas „Baubas“ ir drąsi mums atneštos komunizmo saulės kritika trumpame 1970 m. Antano Jausko filmuke „Iniciatyva“.

Šis renginys dar karta iškélé į šviesą dvi negalias, jau seniai egzistuojančias ne tik kino, bet ir dailės bei kitų menų srityje: tai kuravimo, sudarant programas užsieniui, bei mokyklos problema.

Lietuviškų programų ar parodų užsieniui sudarymo dažniausiai negali net vadinti kuravimu. Intelektualinio aštrumo, objektyvumo, auditorijos specifikos suvokimo ir kontekstualizavimo trūkumas sumenkina geriausiu iniciatyvų rezultatus ir palieka kartoką neišnaudotos progos skonį. Be to, ar tokiuose pristatymuose tikrai matome tai, kas surukta geriausia? O gal tiesiog draugų arba kolegų dėstytojų darbus? Arba tų, kuriuos kažkas kažkur jau anksčiau dėl taip pat neaiškių priežasčių išrinko ir pavadino geriausiais, tad ši kartą atrenkant neberekėjė galvoti, ar jie iš tikrųjų geri? Pavyzdžiu, nustebino Zenono Šteinio 1988 m. (sunku patikėti, kad sukurtas po Bereznicko „Baubo“, o jau beveik ir Sajūdis!) filmo „Dosnumas“ pristatymas: „Laikomas vienu iš dešimties geriausių visų laikų sovietinių filmų“... Taip, tai labai tradicinės lietuviškų filmų, bet blogiausia prasme. Jei jis būtų rodomas dailės ir kino kritikų ar istorikų seminare, jiems būtų įdomus kaip reiškinys, bet plačiajai publikai – nuobodu.

„Baubas“

paaikšina (to paaiškinimo žinoti nenoriu, nes jis nužudyti mano susižavėjimą). Ne, manau, kad kai kuriems animatoriams tiesiog atrodo, jog gerai sukalta istorija – visai nesvarbi jų darbo dalis. Arba jie mano, kad viską sugeba patys, taip pat ir rašyti scenarijus. Arba tiesiog nelabai turi ką pasakyti... Štai čia kaip tik ir prieiname prie mokyklos problemos. Retrospekyvos pristatyme dalyvavusi jauna animacinių filmų autorė užsiminė, kad jai įdomu matyti senąjį lietuvišką animaciją, nes tai jos dėstytojų darbai, o štai darbar jau ir pati dėstanti. Taigi viskas ir sukasi ratu, pasakė animatorė, bet paskui pasitaisė: ne ratu, o spirale. Bet iš tiesų jokios spiralės čia nėra, o būtent – uždaras ratas. Visi patenkinti verda savo sultyse ir, gink Dieve, nejisileišių katedras jokių dėstytojų iš šalies, juo labiau iš kitų šalių (gal ir dėl finansavimo trūkumo). Taigi moko studentus viešo ir to paties, o paskui pačius paklusniasių iš jų, tuos, kurie nekels savo vyresniesiems kolegomis ir katedrų vedėjams jokių iššukių, pačios dėstyti – ir vėl to paties. Tokia stagnacija duoda savo vaisių.

Dar būtų įdomu sužinoti, ar atsilikęs (nekritiškas) atsilikusios lyčių dinamikos reprezentavimas iš tiesų taip būdingas Lietuvai, ar tai atsitiktinumas; ar čia buvo sąmoninges tokios tendencijos pabrėžimas, ar tendencingas šio fakto iškėlimas, ar tiesiog neapsižūrėjimas? Seksiz-

Kronika

Vaclavo Havelo filmo peržiūra

Minėdama buvusio Čekijos Respublikos prezidento ir dramaturgo Vaclavo Havelo mirties metines, Čekijos Respublikos ambasada Vilniuje kviečia į vienintelio jo paties režisuoto filmo „Išėjimas“ peržiūrą. Filmas sukurta pagal 2007 m. parašytą Vaclavo Havelo pjesę.

„Išėjimas“

...Ilgus metus Vilemas Rigeris dirbo kancleriu. Nesenai neteko pareigų ir negali su tuo susitaikyti. Aplinkiniams jis stengiasi neparodyti nevilties, bet vyro pasaulis apsivertė aukštyn kojomis. Jis turi išsikraustytį iš valstybinės vilos, kuri tapo tikrais namais, atskirti asmeninius reikalus nuo valstybinių, iš-

gyventi į supančio pasaulio griūtį ir suprasti, kiek mažai apie tai žinojo. Tačiau tai filmas ne tik apie politinės karjeros pabaigą. Jis apskritai apie pabaigą – gyvenimo, epochos, meilės.

Garsus čekų režisierius ir Havelo vaikystės draugas Milošas Formanas taip įvertino „Išėjimą“: „Filme daug asmeninės, kartais juokingos, bet žiaurios tios apie kūrėją, artimiausius jo šeimos bei aplinkos žmones ir apie politiką, todėl žais-

mingas filmo vaikišumas tampa puikia jo gelmės atvara.“

„Išėjimas“ bus rodomas gruodžio 7 d. 17 val. „Skalvijos“ kino centre.

Filmas bus rodomas čekų kalba su anglų subtitrais. Iėjimas nemokamas.

Kaip kvepia avietės

Krësle prie televizoriaus

Nemëgstu animacijos, kuri nuo ryto iki vakaro rodoma multipleksuose. Visi tie pilnametražiai animaciniai filmai, kurių herojai – žvëreliai, fëjos ir populiarū pasakų personažai, o siužetai koketuoja su tikrove, prisededa prie visuotinio infantilëjimo.

Kartais atrodo, kad tobulas netolimos ateities pilietis – amžinas vaikas, *ad infinitum* žiūrintis nesibaigiančius „Ledynečius“, švenčiantis Valentino dieną ir dovanojantis raudonas pliušines širdutes bei įvairių formų žvakutes (kad būtų jaukiau). Tačiau šikart kaip vieną svarbiausių savaitės filmų rekomenduosi animacinį 2010 m. Sylvaino Chomet „Iliuzionistą“ (*LRT Kultura, 5 d. 22.35*). Jo veiksmas nukels į 6-ojo dešimtmecio Škotiją, kur atsidūrė fokusininkas – tiesiog iš akies trauktas ponas Julo. Populiarų to paties dešimtmecio prancūzų komedijų personažą jis primeina neatsitiktinai, nes „Iliuzionistas“ yra pagarbos duoklė didžiam prancūzų režisieriui ir aktoriui Jacques'ui Tati. Pastarojo duktė Sophie Tatischeff atidavė tévo scenarijų Chomet, kuris atvirai prisipažista, kad Tati filmai visada buvo jo gyvenimo dalis.

„Iliuzionisto“ tema – iš tų, kurių mëgo Tati: seno ir naujo susidurimas, kai naujas nebūtinai geres-

nis už seną. Šeštajame dešimtmetyje jyko dabar jau visiškai pamiršto populiaraus reginio – muzikholo mirtis. Estradinės muzikos, o šiek tiek vėliau ir roko žvaigždės ištūmė tradicinius muzikholo artistus – akrobatus, žonglierius, pilvakalbius. Toks pat išnykstantis net ir sau atrodo filmo herojus fokusininkas.

Jam vis rečiau siūlomi kontraktai, todėl bandyti laimės kartu su savo balandžiais ir triuši fokusininkas vyksta į Londoną. Bet Anglioje situacija tokia pat, todėl fokusininkas jau nebesvajoja apie teatrus, paskui jam nebeatsiranda vietas kavinėse, kol galiausiai jis atsiduria Škotijoje ir sutinka mažą mergaitę Alisą, kuri pakeis iliuzionisto gyvenimą.

Mažos mergaitės Alisos kažkodėl dažnai keičia žmonių gyvenimus. Man atrodo, kad ekranizavęs garssiausią apie Alisą parašytą knygą Timas Burtonas nuklydo į pašalius ir todėl vis bando gržti atgal, net iš savo kino karjeros pradžią. Kol jis klaidžioja, bus proga prisiminti žavią komediją „Marsas atakuoją“ (*LNK, 2 d. 10 val.*). Šioje mokslišče fantastikos parodijoje suvaidino daug žvaigždių, tarp jų Jackas Nicholsonas, Pierce'as Brosnanas, Glenn Close, Danny De Vito, Rodas Steigeris, Annette Bening, Sarah Jessica Parker, Natalie Portman

ir net Jerzy Skolimowskis. Regis, kaip ir režisieriu, jiems visiems smagu gržti į tą patį stilingąjį 6-ajį dešimtmetylį, į Šaltojo karo laikus, kai žalieji žmogučiai, panorė apsilankytų Žemėje, iškart sukeldavo asociacijas su nuožmiu raudonujų grësme.

Ko gero, taip pat nostalgija atvijo mëgstamą Burtono aktorių Johnny Depą į Bruce'o Robinsono filmą „Romo dienorastis“ (*LNK, gruodžio 4 d. 22.35*). Jo suvaidintas personažas, talentingas žurnalistas Polas Kempas meta Niujorką ir spalvotų žurnalų melą. 1960-aisiais jis išvyksta į Puerto Riką, kur teka romo upės ir viskas neįsivaizdujamai pigu. Filmas pagrįstas kultinio amerikiečių rašytojo ir gériko Hunterio S. Thompsono knyga, todėl rašomoji mašinėlė – vienas svarbiausių jo atributų. Sako, kad jis labai primena tą, kuria raše Depo herojus prototipas.

Nostalgija apims ir žiūrinčius 1977 m. sukurtus Raimondo Vabalą, „Mainus“ (*LRT, šiandien, 30 d. 23.45*). Filme tiksliai atkurtas materialusis laiko portretas – daiktais, drabužiai, baldai, net Vilnius. Ir neatsitiktinai, nes pagrindinio herojaus – intelligento Liutkaus (latvių aktorius Girtis Jakovlevas) drama kyla iš dilemos: turėti ar neturėti. Jam reikiā buto, kad šeima neiširtų, jo gra-

„Iliuzionistas“

žuolei žmonai (Valentina Titova) reikia ne tik jausmų, bet ir daikų, kurie brandaus socializmo visuomenei buvo deficitas. „Mainų“ konfliktas – moralinio pobūdžio, bet filmas atskleidžia ir daug kitų sovietinės kasdienybės temų, kurias, bijau, šiu dienų jaunam žiūrovui reikytų specialiai aiškinti. Nes pirmas klausimas, kuris tokiam žiūrovui būtinai kils, kodėl Liutkus priverstas daryti vis didesnius kompromisus su sąžine, kad galėtų gauti normalų butą? Kodėl jis paprasciausiai negali to buto nusipirkti? Man tai filmas apie be galio ankštą sovietinę būtį ir kasdienybę, kurios daugybė aspektų palaiapsniui (per situacijas, personažus, replikas) veriasi įdémiam žiūrovui. Kaip tik tas ankštumas ir nulemia herojų poelgius.

Mégstantiems šiuolaikiškesnes pasirinkimų istorijas turėtų patikti Terry George'o „Lemtingas kelias“ (*LRT, 1 d. 23 val.*). Jame pasakoama dviejų vyru istorija. Vieno dešimtmetylės sūnūs žuvo kelyje, o vairuotojas pabėgo iš jvykio vietas. Tėvas apsčastas minties rasti vairuotojai ir jam atkerstyti. Vairuotojai kankina sąžinę, bet jis bijo prisipažinti,

nes žino, kad tada taps atskirtas nuo savo sūnaus. Pagrindinius vaidmenis sukûrė geri aktoriai Joaquinas Phoenixas ir Markas Ruffalo.

Williamo Monahamo filme „Londono bulvaras“ (*BTB, 6 d. 22.45*) kriminalinės praeities siekiantis atskratyti Mičas (Colin Farrell) susipažsta su kino žvaigžde Šarlotte (Keira Knightly). Mergina slepiasi savo namuose nuo fotografų ir reporterių. Mičas tampa jos asmens sargybiniu. Bet praeitis taip lengvai nepaleidžia nicko.

Ji nepaleidžia ir Alleno Coulterio filmo „Prisimink mane“ (*LNK, 2 d. 22.50*) herojaus Tainerio. Studentas nickaičių negali rasti bendros kalbos su pasauliu. Jি prislegė vyresnio brolio mirtis. Laimė, vaikinas turi gerą draugą Aidaną. Kartą jie abu išsvels į gatvės muštynes... Sako, kad „Prisimink mane“ buvo pristatytas ne pačiam garbingiausiam „Aviečių“ apdovanojimui. Bet kai filme vaidina pagrindinis šių dienų kino vampyras Robertas Patinsonas, avietės kvepia skaniai.

Jūsų –

JONAS ÜBIS

tonovo šeimos savyoka, švelniai tarant, savita. Tai rodo ir šeimos idėles epizodas, kai Antonovas, kaip iþprasta, guli lovoje, o jo žmona garšiai skaito kažkokio laikraštspalaičio horoskopus. Beje, Antonovo žmona ir vaikų motina režisierius nedomina. I ji galima išsiūrėti tik archyviniuose kadruose, kur kažkokia regioninė televizija užfiksavo Antonovų sutuoktuvą akimirkas kalėjime. Sargsyanas net nebando pasiaiškinti, kodėl jauna mergina tokiomis šviesiomis ir viltingomis akimis žiūri į savo jaunikį, pasidomėti, kas pasikeitė per tuos metus, kas jai yra motinystė. Filmas juk ne apie ją, o apie tėvą.

Lino Dabriškos kamera, regis, neturi iliuzijų. Šeimos buitis apgailėtina, net Kalėdų šventę su miške nusikirsta eglute, persirengeliu Kalėdų seneliu baigiasi ašaromis. Šeimos gyvenimo imitacija filme kam nors galbūt pasirodys kilni, šviesi, o gal pigiai sentimentalai marginalų drama, prie kurių mus jau baigia iþpranti net nacionalinė televizija. Visai neabejoju, kad kam nors imponuos ir pagrindinis filmo personažas. Juk dar sovietmečio laikus siekia tradicija vaizduoti krimina-

listus kaip klasinius draugus, net šventiniuose koncertuose dainuočių vagių folklorą.

Nemanau, kad tokios buvo „Tėvo“ kūrėjų intencijos, bet realybė dokumentiniame kine dažnai sugrauja ne tik klišes, bet ir gerus ketinimus. Tik žiūrint „Tėvą“ į galvą ima brautis visai ne apmästymai apie dokumentinį kiną ar kino meną, kurio filme taip pat yra, tik kažkodėl nesinori jo šifruoti ar interpretuoti. „Tėvas“ skatina pasvarstymus apie žiniasklaidos ir jos manipuliaciją galią, panaudojamą tradiciénems vertybëms performuluoti, pakieisti. Juk neatsitiktinai Antonovui taip rūpi titulai, raumenys ir spaudos ar kino kūrėjų dëmesys. Dvaysia skurdas, kaip ir jvairūs titulai ar reitingai, gali tapti paklausia preke. Žinoma, ją atitinkamai pateikus ir paskatinus visuomenę žtibūt patmatyti tame kažką svarbaus ar net patrauklaus. Tai mūsų akys vyksta nuolat. Ir ne tik kine. Žiūredama filmą prisiminiau ir Seimo neseniai sukurta šeimos koncepciją. „Tėvo“ herojai jų visiškai atitinka. Todėl ponas Gražulis ar ponia Baškienė galėtų poną Antonovą pelnyti pavadinti savo klasiniu draugu.

Reproduktorius

Nauji filmai – „Tėvas“

Živilė Pipinytė

...Drumzlinia pasitenkinimo šypsenai nušviečia seno vyriškio veidą. Ją paryškina pro tokį pat drumzlinę langą prasiskverbęs saulés spin-dulys. Ant gulinčio senio kojų – nuogas kūdikis. Jam ir skirta vyrų šypsena.

Kūdikis – ką tik gimės jo sūnūs. Ko gero, iš visų Marato Sargsyanio dokumentinio filmo „Tėvas“ kadrų ypač įsiminė šis, nes jis geriausiai atskleidžia filmo ir jo herojaus Vido Antonovo esmę. Kūdikis – dar vienas buvusio recidyvisto vyriškumo įrodymas. Žingsnis link seniausio Lietuvos ar Europos tévo titulo. Dar vienas impulsas bulvarinei žiniasklaidai surūpėti apie tévą – didvyri. Nors tévui visiškai nesvarbu, ar jis pajęgs išsauginti kūdikį, suteikti jam išsilavinimą, užtikrinti saugią vaikystę. Kad apie tai filmo herojus ar jo jauna žmona nesusimasto, akivaizdu nuo pat pradžios. Vaikų daug, jie visi vienodai plikai nuskusti. Kai lieka vieni miegamajame ar pietauja, pasidėję ant grindų dubenėlius su maištu, vaikai labiau primena nuoširdžius ir piktus žvériukus. Akivaizdu, kad jie nebėdauja, yra smalsūs ir paklusnūs. Vaikai kaip vaikai. Bet

stebint jų kasdienybės vaizdus ir reatas šventes tik dar neramiai, kokia bus jų ateitis. Suaugs dar viena pašalpų gavėjų karta?

Regis, tévas net nelabai linkęs bendrauti su savo vaikais. Užsiraikięs apsnerkštame kambarėlyje ir gulėdamas ant sofos jis nuolat mankština raumenis arba snūdriuoja saulės atokaitoje. Tiesa, kartais tévas vaikams pademonstruoja puikiai išmankštintus raumenis, kartais dalijasi prisiminimais apie jaunystės nuotykius. Man pasirodė kraupi scena, kai kartu su vaiskais Antonovas inscenizuoją vieną nusikalstamos praeities epizodą: nuvežtas į nusikaltimo vietą jis bėgo ir buvo primuštas milicininku. Nors žaidimas turėtų sukelti komišką iþpūdį, žiūrint į vaikus, paklusnai kartojančius tévo frases, nejuokinia. Scena tik dar kartą praskleidžia personažo mentalitetą. Nors Antonovo vaikai nuoširdžiai išsitinkin, kad jis jau nebe nusikaltėlis, tik senelis, tévo su pasimégamumu barškinama gitara, žodynais ir vagių folkloras liudija ką kitą. Vaikai (o bent jau kartu su jais ir mes, žiūrovai) nemato dirbančio ar užsiemusio rimtesnialais dalykais nei raumenų lavinimas tévo, nors apsilupusiu namų sienos ar sulūžusios lovos, re-

gis, prašosi bent minimalaus remonto. Tévo funkcija filme ir, matyt, gyvenime redukuota iki reproduktoriaus ir žiniasklaidos „žvaigždės“ vaidmens.

Marato Sargsyan filmas sukelia prieštarungis jausmus, bet bijau, kad ne tuos, kurie paskatino jauną režisierių imtis šios temos ir šio personažo. Toks iþpūdis, kad filmo kūrėjas iki pat pabaigos liko išistikimas idėjai sukurti filmą apie buvusį nusikaltėlį, kuris tapo rūpestingu daugiauvaikinių tévu. Nepaisant to, kad tikrovė ir nufilmuota medžiaga priešinasi šiai koncepcijai, Sargsyanas ieško poezijos ir grožio ten, kur jų negali būti.

Ji, matyt, veikia ir bulvarinės žiniasklaidos masalai, kuriais taip nuoširdžiai didžiuojasi Antonovas, juk net vaikai miegamajame prieversti slebizavoti tévo surinktas laikraščių iškarpas, kuriame aprašytas Lietuvos mafijos tévu kažkokėl vadinas recidyvistas. „Mafijos tévas“, žinoma, skamba gražiau. Pats tévas nelabai gali suregžti kelis rišilius sakinius, bet Sargsyanas, regis, vis tikisi, kad šis ims ir pasakys kažką svarbaus. Rezultatas – keli pasvarstymai apie tai, kad jis negalėtų gyventi su savo amžiaus moterimis. Žinoma, jie dar kartą irodo, jog An-

Parodos	„7md“ rekomenduoja	
VILNIUS		
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija iki XII. 2 d. – Gintaro Česonio fotografijų paroda „Sutikti miestai“	metinės parodos“, Šejlos Kamerić (Bosnija ir Hercegovina) personalinė paroda	
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Paroda „Jonas Rustemas – dailininkas ir pedagogas“, skirta dailininko 250-osioms gimimo metinėms Tarptautinė paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų ir didikų portretai iš Ukrainos muzieju“ iki XII. 9 d. – paroda „Petras Rauduvė. Grafika. 1932–1993 m. kūryba“	Filistovičiaus paroda „Rudens koloritas“ Galerija „Kairė-dešinė“ <i>Latako g. 3</i> Guntaro Sietinio (Latvija) kūrybos paroda „Charakteriai“ Jaunuji Latvijos menininkų grafikos paroda „Keisti kaimynai“ Ingos Dargužytės kūrybos paroda „Karelia“ Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> iki XII. 8 d. – „Artscape“: JAV. Alyson Shotz paroda „Intervalas“ ir Ievos Mediodia paroda „Tušumos simuliakrai“ iki XII. 5 d. – <i>Ketvirtadienio peržiūra</i> : Jūros Bardauskaitės grafika iki XII. 8 d. – <i>Ketvirtadienio peržiūra</i> : Richardo Shofieldo fotografija „Prospekt“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43</i> Fotografijos konkurso „Debiutas“ paroda	„Dailininkų menė“ <i>Šeimyniškių g. 23</i> Jono Mackonio paroda „Pasiropinėjimai po laiko pieva“ KAUNAS
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalio g. 3 A</i> Paroda „Nuo minii iki maks. Septintojo dešimtmecio mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo Paržiaus kolekcijos) „Valdovų rūmų lobynas: Lietuvos ir Europos paveldo kloida“ Paroda „Secesijos mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)	M. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12</i> iki XII. 9 d. – Saadia Bahat skulptūrų paroda „Po 69 metų“ iki XII. 2 d. – Šiuolaikinio Japonijos meno paroda „Keliai į ateitį: naujas Japonijos menas“ Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16</i> nuo 30 d. – paroda „leškoti moters“, skirta dailininkui Marcės Katiliūtės, Černės Percikovičiūtės, Marijos Račkauskaitės-Cvirkinės ir Domicelės Tarabildaitės-Tarabildienės 100-ujų gimimo metinių paminėjimui	
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenala <i>Arsenalio g. 1</i> Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių būties kultūra Kryždirbystė „Lietuvos diplomatinė tarnyba 1918–1940 m.“ Paroda „Vytautas Landsbergis – 100 knygų“ Primityviosios tapybos paroda	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> Tarptautinio bronzo liedinimo simpoziumo paroda „Skulptoriai skaito Donelaičių“ Paroda „Kristijono Donelaičio „Metai“ medaliuose“ Lietuvos dailininkų sajungos galerija <i>Vokiečių g. 4</i> iki XII. 4 d. – Ievos Skauronės tapybos paroda „Priedanga“ Galerija „Arka“ <i>Aušros Vartų g. 7</i> „Knigos meno paroda 2012“ „Lietuvos aid“ galerija <i>Trakų g. 13</i> iki XII. 8 d. – Deimos Katinaitės tapybos paroda „Achromatiniai eksperimentai“ Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> Romualdo Balinskio tapyba	Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus <i>V. Putvinskio g. 64</i> Arūno Vaitkūno paroda „Piešiniai“ Keramikos muziejus <i>Rotušės a. 15</i> Živilės Bardziliauskaitės-Bergins porceliano paroda „Atspindys“ Keramikos paroda „Pradžią pradžia“ Sigitos Grabliauskaitės paroda „Stiklo testas“ Ryšių istorijos muziejus <i>Rotušės a. 19</i> Medos Norbutaitės tapyba
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Galerija „Meno parkas“ <i>Rotušės a. 27</i> Arūno Vaitkūno piešiniai ir fotografijos „Fluxus ministerija“ <i>Jonavos g. 3</i> Jonas Danielievičiaus fotografijų paroda „Trys metrai grandinės“ iki XII. 2 d. – Igno Maldžiūno fotografijų paroda „China. 1/5“ Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Piliés g. 40</i> iki XII. 9 d. – Gedimino Antano Spūdžio mažosios grafikos paroda	Galerija „Menų parkas“ <i>Rotušės a. 27</i> Arūno Vaitkūno piešiniai ir fotografijos „Fluxus ministerija“ <i>Jonavos g. 3</i> Jonas Danielievičiaus fotografijų paroda „Trys metrai grandinės“ iki XII. 2 d. – Igno Maldžiūno fotografijų paroda „China. 1/5“ Kauno fotografių galerija <i>Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2</i> Agnės Jonukės tapybos ir fotografijos paroda „Neregimųjų atvaizdai“ Galerija „Aukso pjūvis“ <i>K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53</i> Daliutės Ivanauskaitės spalvotų lino raižinių paroda „Dedikacija laikui“ Jolantos Kvastyčės paroda „Kinija – Azijos tigras“ iki XII. 3 d. – Algirdo Pakeliūno ir Romualdo Čarnos paroda iš ciklo „Duetai“ VDU menų galerija „101“ <i>Laisvės al. 53</i> Antoni Miro (Ispanija) paroda „Gades by Antoni Miro“ KLAIPĖDA
Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Lukiškių Dievo Motina. Kad būtų atvilgytos sudiržusios širdys...“	Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> Paroda „Islamiškoji ir modernioji arabų kaligrafija“ Vilniaus rotušė <i>Didžioji g. 31</i> Fotoparoda „Gintaro Kelias Baltija–Kaspija“ Jūratės Bučmytės ir Alberto Krajinskio tapybos ir grafikos paroda „Muzikiniai peizažai. Vilnius–Neringa–Winning“ Raštojų klubas <i>K. Sirvydo g. 6</i> nuo XII. 3 d. – Aloyzo Stasiulevičiaus tapybos paroda „Būties atspindžiai“ Galerija „Znad Wilii“ <i>Išganytojo g. 2/4</i> iki XII. 6 d. – Henriko Natalevičiaus ir Ričardo	Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija <i>Liepų g. 33</i> Prano Domšaičio tapybos ekspozicija Česlovo Janušo (1907–1993) paroda „Prie Baltijos ir prie Atlanto“ Vytauto Kašubos kūrybos ekspozicija „Žmogaus misterija“ Vaikų ir moksleivių kūrybos konkurso „Mano prakartėlė“ paroda KKC parodų rūmai <i>Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i> nuo 30 d. – Lietuvos ir Ukrainos paroda „Nesamo buvimas“ Kristinos Sereikaitės paroda „Esu. Būsiu“ Mildos Gailiūtės tapyba Rolando Marčiaus ir Ryčio Martinionio tapybos paroda „Atodangos“
Šiuolaikinio meno centras <i>Vokiečių g. 2</i> Paroda „Kaip aš čia patekau“. Tapyba Lietuvoje“ nuo 30 d. – paroda „Panorama 14. Rinktiniai darbai iš LE FRESNOY meno centro		
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3</i> Ray Bartkaus paroda „Tapybos pabaiga“ Galerija „Akademija“ <i>Piliés g. 44/2</i> Daliaus Regelskio darbų paroda „New York. One way“ iki XII. 6 d. – paroda „Kodėl autoportretas?“ Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> iki XII. 1 d. – Vitalius Čepkausko personalinė paroda „Raštas“ A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai		
	Dailė Šiuo metu vyksta parodų kaitos banga. Jei mėgtate parodų atidarymus, du bus šiandien (lapkričio 30 d. 18 val.) Šiuolaikinio meno centre . Bosnijos ir Hercegovinos menininkės Šejlos Kamerić personalinę parodą bei filmų programą galima ramiai rekomenduoti dar ir nemačius.	
	Vilniaus grafikos meno centro galerijoje „Kairė-dešinė“ latvių menininko Guntaro Sietinio kūrybos paroda „Charakteriai“ žada intriguojančius tikrovės ir iliuzijos susikirtimus. Paroda veikia iki gruodžio 15 d.	
	O alternatyvi, virtuali (kartais ir materializuojasi kur nors svečiuose) galerija „Katičelis & Gaidelis“ tyliai, ramiai pristato dar vieną Lietuvos menininką iš Niujorko – Vytenį Jankūną bei jo asmeninių garsenybių nuotraukų kolekciją . Viską, ką apie tai turite žinoti, rasite čia: www.katicelis-and-gaidelis.com .	
	Muzika Gruodžio 1 d. 19 val. Nacionalinėje filharmonijoje Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras , dirigojamas Juozo Domarko , atliks Jono Tamulionio sukurtą „Ispanišką siuitą“ simfoniniams orkestrui, Henryko Wieniawskio Pirmajį koncertą smuikui ir orkestrui bei šviesujį Gabrielio Fauré <i>Requiem</i> . Su orkestru šio šeštadienio vakarą muzikuos Kauno valstybinis choras, solistai Lidia Kovalenko (smuikas, Rusija), Asta Krikščiūnaitė (sopranas) ir Liudas Norvaišas (bosas).	
	Kinė Gruodžio 6 d. prasidėsianti didžiojo italo Michelangelo Antonioni filmų retrospektiva „Skalvijos“ kino centre – ne tik proga pamatyti aštuonis kino modernisto ir reformatoriaus filmus. Filmai bus rodomi iš kino juostos – tai vis labiau iš kino teatrų nykstantis malonumas, kurį įvertins kiekvienas save gerbiantis sinefilas.	
	Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras <i>Didžioji Vandens g. 2</i> Meno kiemo galerijoje – Benjamo Renterio (Vokietija) fotografijų paroda „Lietuviškieji portretai“ Fotografių galerija <i>Tomo g. 7</i> Mindaga Ažuolio fotografijų paroda „Happiness in Lithuania“ Herkaus galerija <i>Herkaus Manto g. 22</i> iki XII. 4 d. – Vilniaus ir Kauno skulptorių apžvalginė mažosios skulptūrinės plastikos paroda „Mainai“ Rūtų galerija <i>Danės g. 9</i> nuo 30 d. – Klaipėdos krašto aukšakalui cecho paroda „E pluribus unum“ Spektakliai VILNIUS Nacionalinis operos ir baletų teatras 30 d. 18.30, 2, 9 d. 12, 17 val. – P. Čaikovskio „SPRAGTUKAS“. Dir. – A. Šulčys, M. Staškus 4 d. 19 val. – Operos rėmimo fondo koncertas. Dalyvauja operos solistai V. Moncytė, M. Lukošiūtė, J. Vaškevičiūtė, K. Benediktas, R. Karpis, A. Malikėnas, arfininkė A. Balinytė, merginų choras „Liepaitės“, vyrų choras „Ažuoliukas“, LNOBT simfoninis orkestras. Dir. – M. Staškus XII. 1 d. 12 val. – J. Gaižausko „BURATINAS“. Dir. – M. Jauniškis 5 d. 18.30 – R. Ščedrinio „ANA KARENINA“. Dir. – A. Šulčys 6 d. 18.30 – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – J. Geniušas Nacionalinis dramos teatras Didžioji salė 30, XII. 1 d. 18.30 – PREMJERA! Just. Marcinkevičiaus „KATEDRA“. Rež. – O. Koršunovas 2 d. 18.30 – N. Gogolio „REVIZORIUS“. Rež. – R. Tuminas (Valstybinis Vilnius teatras) mažasis teatras 4 d. 19.30 – „ANA KARENINA“ (L. Tolstojaus romano motyvais). Choreogr. – A. Cholina (AICH teatras) OKT/Vilniaus miesto teatras 30 d. 19 val. <i>Ūkio banko teatro arenoje</i> – „SHOPPING AND FUCKING“. Rež. – O. Koršunovas XII. 4 d., 5 d. 19 val. <i>OKT studijoje</i> – F. Kafkos „NUOSPRENDIS – METAMORFOZĖ“. Rež. – P. Ignatavičius Valstybinis jaunimo teatras 30 d. 18 val. – „LEDI MAKBET“ (pagal W. Shakespeare'o pjesę „Makbetas“). Rež. – A. Jaras 4 d. 18.30 – „KITAIS METAIS, TUO PAČIU LAIKU“ 5 d. 18, 20.30 – „KITAS KAMPAS“ 6 d. 18.30 – M. Gorkio „MOTINA (VASA ŽELEZNOVA)“. Rež. – K. Glušajevas OKT/Vilniaus miesto teatras 30 d. 19 val. <i>Ūkio banko teatro arenoje</i> – „SHOPPING AND FUCKING“. Rež. – O. Koršunovas XII. 4 d., 5 d. 19 val. <i>OKT studijoje</i> – F. Kafkos „NUOSPRENDIS – METAMORFOZĖ“. Rež. – P. Ignatavičius Valstybinis jaunimo teatras 30 d. 18 val. – „LEDI MAKBET“ (pagal W. Shakespeare'o pjesę „Makbetas“). Rež. – A. Latėnas XII. 1 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ANGELŲ PASAKOS“. Rež. – V.V. Landsbergis (Salė 99) 1 d. 18 val. – A. Čechovo „DÉDÉ VANIA“. Rež. – A. Latėnas 2 d. 12 val. – A. Giniotis „JUZÉ DYKADUONIS“. Rež. – A. Giniotis 2 d. 18 val. – „JIS IR JI“ (pagal J. Biliūno ir J. Janulaitytės-Biliūnienės laiškus). Scen. aut. ir rež. – B. Mar (Salė 99) 4 d. 18 val. – A. Arnos „KATINAS TEMZĖJE“. Rež. – G. Makarevičius (Salė 99) 5 d. 18 val. – H. Ibseno „ŠMÉKLIS“. Rež. – A. Jankevičius (Salė 99) 6 d. 18 val. – D. Wassermano „SKRYDIS VIRŠ GEGUTÉS LIZDO“. Rež. – V. Griško	

Rusų dramos teatras	PREMJERA! M. Matiščiaus „MOTERIS BE KŪNO“. Rež. – R. Kudzmanaitė, dail. – M. Jacobkis. Vaidina L. Lukošius, N. Sabulytė, V. Leonavičiūtė, R. Pelakauskas, V. Jočys	Lietuvos muzikų rėmimo fondas
30 d. 18 val. – N. Gogolio „LOŠÉJAI“. Rež. – M. Byčkovas (Rusija)	XII. 2 d. 18 val. <i>Vilnius šv. Pranciškaus Asyžiečio (Bernardinų) bažnyčioje</i> – Vilnius kultūros centro moterų choras „Liepos“ (choro meno vad. ir dir. – A. Steponaviciūtė-Zupkauskienė), J. Vizbaraitė (sopranas), V. Prudnikovas (bosas)	XII. 2 d. 18 val. <i>Vilnius universiteto šv. Jonų bažnyčioje</i> – J. Pakalnė 100-osioms gimimo metinėms. R. Janutėraitė (mecosopranas), K. Damulis (tenoras), S. Rubis (smuikas), A. Vizbaras (fortepijonas), M. Pukovas (fleita), Vilnius B. Dvariono dešimtmėtės muzikos mokyklos fleitininkų ansamblis bei orkestras (vad. – M. Pukovas), V. Juodpusis (muzikologas), R. Paliukaitytė (aktorė)
XII. 1 d. 18 val. – „DVIEJU PASAULIU VIESBUTIS“. Rež. – S. Račkys	30, XII. 1 d. 18.30 – V. Ganelino, S. Gedos „VELNIO NUOTAKA“	5 d. 17 val. <i>Vainiūno namuose</i>
1, 8 d. 11, 13 val. – „STEBUGLINGOJI KREIDELE“. Rež. ir scenogr. – O. Lapina	XII. 2 d. 12 val. <i>Teatro kolonų salėje</i> – F. Poulenco „DRAMBLIUKO BABARO ISTORIJA“	5 d. 17 val. – minime poetą Maironį ir kompozitorą J. Pakalnį. Dalyvauja dainininkas D. Sadauskas, fleitininkai V.M. Zabrodaitė ir M. Pukovas
2 d. 18 val. – J.J. Bricaire, M. Lasaygues „DIDYSIS ZEBRAS“. Rež. – A. Girba	3 d. 18 val. <i>Vilnius „Lyros“ muzikos mokyklos mokytojos A. Cicenaitės dainavimo klasės mokiniai koncertas</i>	6 d. 17 val. – Vilnius „Lyros“ muzikos mokyklos mokytojos A. Cicenaitės dainavimo klasės mokiniai koncertas
2 d. 12 val. – J. Švarco „SNIEGO KARALIENĖ“. Rež. – A. Ščiuckis	ŠIAULIAI	Šv. Kotrynos bažnyčia
4 d. 19 val. – „MINČIŲ ŠOKIS“ (AndreDance ir Inga Dream)	Šiaulių dramos teatras	5 d. 18 val. – „Klasikinis karininkų tango“. Dalyvauja Lietuvos muzikos ir teatro akademijos merginų choras, Vilnius įjulos karininkų ramovės vyrų choras „Aidas“, Vilnius įjulos karininkų ramovės šokių studija „Šokio akademija“, skaitovas K. Kerbedis, obojininkė V. Vitkauskaitė, eufonininkas J. Pociūnas
5 d. 18 val. – „TRYS MYLINCIOS“ (pagal Žemaitės pjesę „Trys mylimos“). Rež. – L. Adomaitienė	XII. 1 d. 18 val. – T. Williamso „IGUANOS NAKTIS“. Rež. – G. Padegimas	KAUNAS
6 d. 18 val. – R. Cooney „NR.13“. Rež. – E. Murašovas	2 d. 12 val. – „SAUSIO ŽIBUOKLĖS“ (pagal S. Maršako pasaką). Rež. – N. Mirončikaitė	Maironio lietuvių literatūros muziejus
Teatras „Lélé“	2 d. 18 val. – R. Lamoureux „SRIUBINĖ“. Rež. – N. Mirončikaitė	30 d. 18 val. – koncertas „Šaukiniai Maironiui...“, skirtas J. Mačiulio-Maironio 150-mečiui. Vilnius miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“. Dir. – V. Augustinas
Didžioji salė	PANEVĖŽYS	VILNIUS
30 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“ (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas	Juozo Miltinio dramos teatras	Rašytojų klubas
XII. 1 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PARŠIUKAI“. Rež. – A. Mikutis	30 d. 18 val., XII. 8 d. 17 val. – I. Abele „JAZMINAS“. Rež. – M. Kimele	30 d. 17 val. – rašytojas R. Aškintytės kūrybos vakaras. Renginys iš ciklo „Salvete, juvenes“. Vakare dalyvauja rašytojas L. Jonušis ir žurnalistas, filosofas M. Žilionis
2 d. 12 val. – S. Siudikos „PRINCESÉ IR KIAULIAGANYS“. Rež. – A. Mikutis	XII. 1 d. 17 val. – N. Simono „PASKUTINYIS IŠ AISTROS KAMUOJAMŲ MEILŪŽIŲ“. Rež. – G. Gabrėnas	XII. 3 d. 17.30 – rašytojo A. Juozaičio knygos „Gyvyjų teatras“ sutiktuvės ir dailininko A. Stasiulevičiaus tapybos parodos „Būties atspindžiai“ atidarymas. Vakare dalyvauja knygų autorius A. Juozaitis, dailininkas A. Stasiulevičius, literatūros kritikas V. Sventickas, aktoriai A. Kazanavičius, G. Storpištis, pianistė R. Chačaturian, dainininkas D. Sadauskas, kompozitorė J. Baltramiejūnaitė, kulturologas L. Poška
Mažoji salė	2 d. 12 val., 4 d. 11 val. – PREMJERA! „ANĘ IŠ ŽALIASTOGIŲ“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Rež. – A. Gluskinas	5 d. 17.30 – M.-M. Kudarauskaitės kūrybos vakaras, poezijos knygos „Būdravimai“ pristatymas. Dalyvauja Ž. Kolevinskienė, LMTA Operos katedros studentės, Klausgalvų kaimo (Kretingos r.) dainininkai „Raitija“
XII. 1 d. 14 val. – „AUJKSO OBELĒLĖ, VYNO ŠULINĖLIS“ (pagal lietuvių liaudies pasaką). Scen. aut. ir rež. – R. Driežis	4 d. 18 val. – L. Gersche's „LAISVIEJI DRUGELIAI“. Rež. – D. Kazlauskas	Mokytoju namai
2 d. 14 val. – R. Mikučio „LIUNĖS NUOTYKIAI“. Rež. – A. Grybauskaitė	Koncertai	XII. 1 d. 16 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – PREMJERA! I. Paliulytės „ASTRIDA“ (A. Lindgren biografijos ir pasakų motyvais). Rež. – I. Paliulytė
Menų spaustuvė	Lietuvos nacionalinė filharmonija	30 d. 18 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje scenoje</i> – Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras, Kauno valstybinis choras. Dir. – J. Domarkas.
30 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – PREMJERA! „NÉRA LAIKO“ (Naujojo cirko trupė „Antigravitacija“)	Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje scenoje	Solistai L. Kovalenko (smuikas, Rusija), A. Krikščiūnaitė (sopranas), L. Norvaišas (bosas)
Vilnius kamerinių teatrų Konstitucijos pr. 23	Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje scenoje	1 d. 16 val. <i>Joniškio kultūros centre</i> – Maironio gimimo 150-osioms ir J. Pakalnio gimimo 100-osioms metinėms. Dalyvauja Čiurlionio kvartetas, Šiaulių kamerinių orkestras, solistas L. Mikalauskas (bosas) ir kt.
30 d. 18.30 – „POGRINDŽIO KOMEDIJA“ (pagal Ch. Boitchevo pjesę). Rež. – R. Boravskis	Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje scenoje	2 d. 16 val. <i>Taikomosios dailės muziejuje</i> – M. Serapinaitė (smuikas), V. Kirvelytė (fortepijonas)
KAUNAS	Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje scenoje	2 d. 16 val. <i>Trakų pilies Didžiojoje menėje</i> – Čiurlionio kvartetas. Solistas S. Skjervoldas (baritonas; Norvegija, Lietuva)
Kauno dramos teatras	Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje scenoje	4 d. 18 val. <i>Alytaus kultūros ir komunikacijos centre</i> – ciklo „Intro Musica“ kamerinių muzikos konkertos „Ant kosminio vandenyno krauto“. Čiurlionio kvartetas. Solistas M. Levickis (akordeonas)
XII. 1 d. 19 val. <i>Rūtos salėje</i> – A. Melkūnaitės „MARKO. KAVOLIŲ KABARETAS“. Rež. – G. Ivanauskas (Gyčio Ivanausko teatras)	Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje scenoje	5 d. 18 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje scenoje</i> – Kalbos vakaras. 2012 m. Kalbos premijos įteikimas. Maironio gimimo 150-osioms metinėms. Dalyvauja Valstybinis Vilnius kvartetas, solistas L. Mikalauskas (bosas), Kauno valstybinis choras
2, 9 d. 12 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – PREMJERA! I. Paliulytės „ASTRIDA“ (A. Lindgren biografijos ir pasakų motyvais). Rež. – I. Paliulytė	Kongresų rūmai	6 d. 18 val. <i>Taikomosios dailės muziejuje</i> – Chačaturiano trio (Arménija)
2 d. 18 val. – S. Oksanen „APSIVALYMAS“. Rež. – J. Jurašas	Kongresų rūmai	VILNIUS
4 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – T. de Fombelle'io „ŠVYTURYS“. Rež. – G. Varnas	Kongresų rūmai	Kongresų rūmai
5 d. 18 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS. SKALPELIOS PJŪVIS“. Rež. – V. Malinauskas	Kongresų rūmai	30, XII. 2 d. 19 val.; XII. 1 d. 14 val. – P. Čaijkovskio „Onegejinas“. Rež. – D. Ibel-hauptaitė. Dir. – G. Rinkevičius
5 d. 19 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „MODERATORIJA“. Rež. – A. Kurenius	Muzikos ir teatro akademija	Kongresų rūmai
6 d. 18 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – J. Tumavažiganto „ŽEMĖS AR MOTERS“. Rež. – T. Erbrüderis	30 d. 19 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – K. Papadakis (fortepijonas)	30 d. 19 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – romansų klubo „Jodoji ožė“ 15-mečio koncertas ir naujos plokštelių „Laumių vilionės“ pristatymas
Kauno muzikinės teatrų	30 d. 12 val. – „KIŠKIS DRĀSUOLIS“. Rež. – A. Žurauskas	4 d. 17 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – rusų romansų mylėtojų Lietuvoje draugijos „Melos“ vakaras
30, XII. 1, 2, 5 d. 18 val. – PREMJERA! „ZYGYFRYDO VERNERIO KABARETAS“. Rež. – K. Jakštės, dir. – J. Janulevičius	30 d. 18.30 val. <i>J. Karoso salėje</i> – portugalų muzikantė R. Viterbo koncertas-seminaras „Didgeridoo ir portugališkas pozūris į australų instrumentą“	4 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – Vilnius mokytojų namų folkloro ansambliai „Vilnius dzūkliai“, „Tyklė“
6 d. 18 val. – J. Strausso „ČIGONŲ BARONAS“. Dir. – V. Visockis	Kauno kamerinių teatrų	KAUNAS
Kauno mazasis teatras	30 d. 19 val. – M. Fratti „SESUO“. Rež. – A. Žukauskas	Maironio lietuvių literatūros muziejus
30 d. 18 val. – A. Volodino „PENKI VAKARAI“. Rež. – A. Pociūnas	Kauno kamerinių teatrų	3 d. 17 val. – vakaras „Maironis ir teatras“. Dalyvauja aktorius E. Stancikas, pianistas R. Zubovas
Kauno lėlių teatras	Kauno kamerinių teatrų	
XII. 1 d. 12 val. – „KIŠKIS DRĀSUOLIS“. Rež. – A. Žurauskas	Kauno lėlių teatras	
2 d. 12, 14 val. – „MĖŠKIUKO GIMTADIE-NIS“. Rež. – R. Bartninkaitė	KLAIPĖDA	
Klaipėdos dramos teatras	XII. 6, 8, 14 d. 18 val. <i>Žvejų rūmuose</i> –	

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Altorių šešėly : romanai / Vincas Mykolaitis-Putinas ; [parengė Vanda Šatkuvienė]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 989, [1] p. : portr. – (Lietuvos literatūros lobynas: XX amžius : LLL / visuomeninė redaktorių taryba: Viktorija Daujotytė ... [et al.], ISSN 1822-2307 ; Nr. 27). – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-9986-39-723-6 (jr.)

Balta drobulė : romanai / Antanas Škėma. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Vilnius : Spauda). – 237, [1] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-38-406-9 (jr.) : [16 Lt 95 ct]

Dalykai, kurių niekas nežino : [romanai] / Alessandro D'Avenia ; iš italių kalbos vertė Ramunė Vaskelaitė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Vilnius : Standartų sp.). – 317, [2] p. – Tiražas 1800 egz. – ISBN 978-609-01-0717-1 (jr.) : [25 Lt 36 ct]

Debesys žiemos dangui : eilėraščiai / Stasė Lygutaitė. – Vilnius : Homo liber, 2012 (Vilnius : InSpe). – 91, [4] p. : iliustr. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-609-446-033-3 : [5 Lt 45 ct]

Dvylika kėdžių : [romanai] / Ilja Ilf, Evgenij Petrov ; iš rusų kalbos vertė Jurgis Gimberis. – Kaunas : Jotema, [2012] (Kaunas : Spindulio sp.). – 431, [1] p. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-9955-13-353-7 (jr.)

Gulbės sparnu palytėtos : istorinis romanas / Vaida Marija Knabikaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : Standartų sp.). – 151, [1] p. – Tiražas 800 egz. – ISBN 978-9986-39-727-4 (jr.)

Ievos laiškai iš Galudienių miesto : esė / Elena Karnauskaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 175, [1] p. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9986-39-722-9 (jr.)

Kai ateis naktis : autobiografinis romanas / Reinaldo Arenas ; iš ispanų kalbos vertė Kristina Kežutytė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 311, [1] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9986-39-732-8

Keturiasdešimt meilės taisyklių : romanai / Elif Shafak ; iš anglų kalbos vertė Rasa Drazdauskienė. – Vilnius : Tyto alba, 2012 (Vilnius : Standartų sp.). – 399, [1] p. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-9986-16-915-4 (jr.)

Meistras ir Margarita : [romanai] / Michail Bulgakov ; iš rusų kalbos vertė Algimantas Mikuta. – Kaunas : Jotema, [2012] (Kaunas : Spindulio sp.). – 431, [1] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-13-352-0 (jr.)

Mirtis kino salėje : [detektivinis romanai] / Arthur S. Creek. – [Vilnius : Š. Gurklys] : Betalita, [2012] (Kaunas : EuropaPrint). – 196 p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-609-408-322-8

Mūsy melas : [romanai] / Diane Chamberlain ; iš anglų kalbos vertė Dalė Virginija Jakutienė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Vilnius : Standartų sp.). – 341, [1] p. – Tiražas 2300 egz. – ISBN 978-609-01-0710-2 (jr.) : [28 Lt 19 ct]

Naktinis cirkas : [romanai] / Erin Morgenstern ; iš anglų kalbos vertė Danguolė Žalytė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 373, [3] p. – Tiražas 5000 egz. – ISBN 978-9986-01-0700-3 (jr.)

Pameistrys : [detektivinis romanai] / Tess Gerritsen ; iš anglų kalbos vertė Paulina Kruglienskiene. – [2-oji patais. laida]. – Kaunas : Jotema, [2012] (Vilnius : Spauda). – 366, [2] p. – Tiražas [1800] egz. – ISBN 978-9955-13-350-6

„Karališkas romanas“

Savaitės filmai

007 operacija Skyfall ***

Paskutinė Bondo misija žlugo, M16 užpuolama, jai kyla pavojus iš išorės ir vidaus, M turi reorganizuoti agentūrą, o agentui 007 reikės susidoroti su visais pavojais, net nesvarbu, kokia kainą už tai sumokant. Samo Mendeso („Amerikietiškos grožybės“) režisueras naujausias filmas apie Džeimsą Bondą dar kartą patvirtina, kad tikri vyrai liko tik kine, visi kitai dalyvauja rinkimuose. Bondas ir vėl yra Danielis Craigas, M – Judi Dench, pagrindinis „blogietis“ – Javieras Bardemas, nauja gražuolė – Bérenice Marlohe, taip pat vaidina Ralphas Fiennesas, Naomic Harris, Benas Whishaw, Albertas Finney. Ir vėl retorinis klausimas: kodėl lietuviški filmu vadininimai tokie beviliški? (JAV, 2012) (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Apgaulinga aistra ***

Fondų magnatas Robertas Mileris (Richard Gere) – charizmatiškas afestas ir genialus meilužis. Jis jau priprato būti laukiamas žmonos ir meilužės, kurios kartais, deja, kelia didelius skandalus. Mileris daro pinigus tiešiog iš oro. Tačiau toks verslas netrukna ilgai. Pajutęs, kad padai svyla, vyras nori kuo greičiau parduoti ji dideliam bankui. Bet nenumatyti įvykiai ir kvailos klaudos pastumėja ji veikti desperatiškai... Nicholasas Jareckio filme taip pat vaidina Susan Sarandon, Timas Rothas, Laetitia Casta, Brit Marling, Williamas Friedkinas (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Karališkas romanas ***

Puošnus ir gerai Madso Mikkelsono, Mikkelio Boe Folsgarardo, Alios Vikander, Davido Denciko suvaidintas istorinis filmas nukels į XVII amžiaus Daniją. Už karaliaus Kristiano VII rezidencijos fasado slypi daug paslapčių. Jaunutė jo žmona Karolina tikėjosi meilės, bet atvykusi į rūmus rado infantilišką, gal ne visai psichiškai sveiką jaunuolį, kuris pasimėgaudamas visus šokinuoja savo elgesiu. Karalius domisi teatru ir moterimis. Danijoje klesti cenzūra, tad jauna karalienė net negali skaityti mėgstamų knygų. Vienintelė galimybė pabendrauti su protingu ir išsilavinusi pašnekovu – susitikimai su vokiečiu gydytoju Strunze. Jis – tikras Apšvietos epochos žmogus. Laisvės idėjos ir noras vykdyti reformas suartina karalienę ir gydytoją. Bendros idėjos sužadina ir aistrą. Strundžės įtaka karaliaus rūmuose vis auga, kartu su karalienė jie pradeda politines reformas, visiems laikams pakeitusias Daniją. Tačiau meilužių likimas buvo nepavydėtinės. Nikolajaus Arcelio filmas šiemet Berlyno kino festivalyje apdovanotas prizais už geriausią scenarijų ir geriausiam aktoriui (Danija, Švedija, Čekija, Vokietija, 2012). (Vilnius)

Tabu ***

Pagvenusi Aurora kartu su savo juodaode tarneite yra Pilar kaimynės. Vieniša Pilar gyvenimą skyrė tam, kad kitiams darytų tik gera. Užtart ji ir tampa Auroros pasakojimų klausytoja. Po jos mirties Pilar suranda Auroros laišką, rašytą senam meilužiui. Pilar nusprenždžia surasti laiško adresatą. Beprotiška Auroros meilės istorija, vykusi 7-ajį dešimtmjetį Portugalijos kolonijoje Afrikoje, – antrosios filmo dalies tema. Filmą kūrė portugalų kino kritikas ir režisierius Miguelis Gomesas, todėl pasakojimas ne toks paprastas, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Pavadinimas susijęs su W.F. Murnau „Tabu“, filmas kurtais nespalvotoje juoste, antroji filmo dalis stilizuota *a la nebylus* mėgejiškas filmas, režisierius analizuoją, kaip kinta nuo kino neatsejamasis melodramos žanras, kaip kinas paverčia atmintį ir prisiminimus savo pagrindine medžiaga, svarsto apie kino prigimtį, ją analizuoją vaizdais, garsais... Trumpai tariant, Gomesas skatinė ir žiūrovus prisijungti prie šių klausimų aptarimo žiūrint filmą, gal todėl jis atsidūrė tarp dabar madingiausių kūrėjų. Bet šiemet Berlinalėje už novatoriškumą apdovanotas filmas gali sužavėti ne tik kino snobus (Portugalija, Vokietija, Brazilija, Prancūzija, 2012). (Vilnius)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras – Milda Brukštutė

Publicistikai – Laima Kreivytė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacobskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

30, XII. 2–6 d. – Legendos susivienija (3D, JAV) – 11, 13.10, 16, 18.30, 20.10; XII. 1 d. – 11, 13.10, 16 val.
30–XII. 6 d. – Legendos susivienija (JAV) – 11.45, 14.15, 16.45, 19.15, 21.30 (lietuvių k.); 30, XII. 3–5 d. – 15.15, 17.30, 19.45; 1, 2 d. – 12.45, 15.15, 17.30, 19.45; 6 d. – 15.15, 17.30 (originalo k.)
30–XII. 6 d. – Karališkas romanas (Danija, Švedija, Čekija, Vokietija) – 17.50, 20.40 Džiunglės (3D, Rusija) – 21.45
XII. 1 d. – W.A. Mozarto „Tito gailestingumas“. Tiesioginė premjeros translacija iš Niujorko Metropolitanu operos – 19.55
30–XII. 6 d. – Brėkstanti aušra. 2 dalis (JAV) – 12, 14.30, 17, 19.30, 22 val.
Apgaulinga aistra (JAV) – 11.30, 13.50, 16.15, 18.45, 21.15
Debesų žemėlapis (Vokietija, JAV, Singapūras, Honkongas) – 11.20, 14.45, 18.15, 21 val.
30, XII. 3–6 d. – 007 operacija Skyfall (JAV) – 14.45, 18.10, 21.30; 1, 2 d. – 11.40, 14.45, 18.10, 21.30
30, XII. 3–6 d. – Monstrų viešbutis (JAV) – 13.40, 15.40; 1, 2 d. – 11.20, 13.40, 15.40
30–XII. 6 d. – Vėžliuko Semio nuotykiai 2 (3D, Belgija) – 11.10, 15.30
Frankenvynis (3D, JAV) – 13.20, 17.40
30, XII. 2–6 d. – Pragaras rojuje (JAV, Ispanija) – 22 val.
30–XII. 4 d. – 30 širdies dūžių (JAV) – 13.50, 15.50, 18, 20.30; 5, 6 d. – 15.50, 18, 20.30
30–XII. 6 d. – Septyni psichopatai (D. Britanija) – 13.30, 16.15, 18.45, 21.15
XII. 1, 2 d. – Karališka drąsa (JAV) – 11.30

Forum Cinemas Akropolis

30–XII. 6 d. – Legendos susivienija (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.30, 18.15, 21 val. Legendos susivienija (JAV) – 11.45, 14, 16.30, 19 val.; Džiunglės (Rusija) – 12, 14.45, 17, 19.30, 21.40; Džiunglės (3D, Rusija) – 20.15; Brėkstanti aušra. 2 dalis (JAV) – 11, 13.30, 16.15, 19.15, 21.50
007 operacija Skyfall (JAV) – 11.15, 14.15, 17.30, 20.30
30, XII. 3–6 d. – Monstrų viešbutis (JAV) – 12.30, 14.30, 16.45; 1, 2 d. – 10.30, 12.30, 14.30, 16.45
30–XII. 6 d. – Debesų žemėlapis (Vokietija, JAV, Singapūras, Honkongas) – 13.45, 17.15, 20.45; Vėžliuko Semio nuotykiai 2 (3D, Belgija) – 10.45, 13, 17.45; Frankenvynis (3D, JAV) – 11.30, 15.30; Pragaras rojuje (JAV, Ispanija) – 18.45; Septyni psichopatai (D. Britanija) – 21.15; Pagrobimas 2. Neišvengiamas kerštas (JAV) – 21.30

„Skalvijos“ kino centras

30 d. – Tabu (Portugalija, Brazilija, Prancūzija, Vokietija) – 17 val.; 1 d. – 16 val.; 2 d. – 18.20; 3 d. – 16.50; 4 d. – 19 val.; 5 d. – 21.20; 6 d. – 16.50
30 d. – Meilė yra viskas, ko reikia (Danija) – 19.10; 1 d. – 14.30, 18.10, 2 d. – 20.30; 3 d. – 21.10; 4 d. – 16.50; 5 d. – 19.10
30 d. – Išsiskyrimas (Iranas) – 21.20; 1 d. – 20.20; 2 d. – 16 val.; 3 d. – 18.50; 4 d. – 21 val.; 5 d. – 16.50

M. Antonioni filmų retrospektiva

6 d. – Vienos mičieliškų kronika (Italija) – 19 val.; 8 d. – 20.50
6 d. – Draugės (Italija) – 21.10; 9 d. – 16.50
Ciklas „Karlsono kinas“
1 d. – Kukis grįžta (animacija, Čekija) – 14 val.
2 d. – Krokodilai (Vokietija) – 14 val.

Pasaka

30 d. – Pusbroliai (Ispanija) – 17 val.; XII. 1 d. – 17.30; 2 d. – 21 val.
30 d. – 360 laipsnių: meilės ir nuodėmių ratu (Austrija, Prancūzija, Brazilija, JAV) – 19 val.; XII. 1 d. – 19.30; 2 d. – 18 val.; 3 d. – 17 val.; 4 d. – 21.30
30 d. – Kazino apliplėsimas (JAV) – 21.30; XII. 1 d. – 22 val.; 2 d. – 20.30; 3 d. – 21.45; 4 d. – 19.30; 6 d. – 19 val.
30 d. – Pabandom iš naujo (JAV) – 21.15; XII. 1 d. – 21 val.; 2 d. – 19 val.; 3, 4 d. – 20.30; 5 d. – 17 val.; 6 d. – 15 val.
30 d. – Sviestas (JAV) – 20 val.; XII. 1, 3 d. – 18 val.; 2 d. – 16.30; 4 d. – 21 val.
30 d. – Laiko kilpa (JAV) – 22 val.
XII. 1 d. – Prie jūros (Meksika) – 16 val.
XII. 1 d. – Paranormanės (JAV) – 17 val.; 2 d. – 16 val.
XII. 1 d. – Jos (Prancūzija, Lenkija, Vokietija) – 19 val.; 2 d. – 17 val.; 3 d. – 19.45; 4 d. – 17.30; 5 d. – 21.15
XII. 1 d. – Pokalbiai rimtomis temomis (rež. G. Beinoriūtė) – 16.30; 2 d. – 18.30; 5 d. – 21 val.; 6 d. – 16.45
XII. 1 d. – Velnių salos karalius (Norvegija) – 20.30; 2 d. – 21.15; 3 d. – 20 val.
2 d. – Caraitis Ivanas ir vilkas pilkas (Rusija) – 15 val.; 6 d. – 16 val.
2 d. – Savaigalis su Pasaka – 14 val.
3 d. – Atostogos prie jūros (Prancūzija) – 18.15
5 d. – Septyni psichopatai (D. Britanija) – 19 val.; 6 d. – 21 val.
5 d. – Kino vakarai su Izolda. Svečiuose S. Lingevičiūtė – 19 val.
6 d. – Jie parduoda net lietu (Ispanija) – 17.30
6 d. – Meilė yra viskas (Danija) – 20.30
6 d. – Kūdikiai (Prancūzija) – 15.30

Ozo kino salė

30 d. – 7 dienos ir naktys su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 16 val.; 5 d. – 18 val.
30 d. – Aš aptarnauvau Anglijos karalių (Čekija) – 18 val.
XII. 1 d. – Čikaga (JAV) – 16 val.
1 d. – Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 18 val.; 4 d. – 16 val.
4 d. – Virtuvė sielai (Vokietija) – 18 val.; 5 d. – 16 val.
6 d. – Lope de Vega: palaidūnas ir gundytojas (Brazilija, Ispanija) – 16 val.
6 d. – Tuštybių mugė (JAV, D. Britanija) – 18 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

30, XII. 3–6 d. – Legendos susivienija (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.15, 18, 20.45
Legendos susivienija (JAV) – 11.15, 13.45, 16.15, 18.45; Džiunglės (Rusija) – 11.30, 14, 16.30, 19.15, 21.45; Džiunglės (3D, Rusija) – 20.30

30–XII. 5 d. – Brėkstanti aušra. 2 dalis (JAV) – 11, 13.30, 16, 18.30, 21.30; 6 d. – 11, 13.30, 21.30
30–XII. 6 d. – Debesų žemėlapis (Vokietija, JAV, Singapūras, Honkongas) – 14.30, 17.45, 21 val.; Vėžliuko Semio nuotykiai 2 (3D, Belgija) – 10.45, 15.45; Frankenvynis (3D, JAV) – 13.15, 18.15

30, XII. 3–6 d. – Monstrų viešbutis (JAV) – 12.30; 1, 2 d. – 10.30, 12.30; 30–XII. 6 d. – 007 operacija Skyfall (JAV) – 21.15

ŠIAULIAI

Forum Cinemas

30, XII. 3–6 d. – Legendos susivienija (JAV) – 13.45, 16.15, 19, 21.15; 1, 2 d. – 11.15, 13.45, 16.15, 19, 21.15

30–XII. 6 d. – Legendos susivienija (3D, JAV) – 12.45, 18 val.; Džiunglės (3D, Rusija) – 20.30; Pragaras rojuje (JAV, Ispanija) – 16, 18.30
Brėkstanti aušra. 2 dalis (JAV) – 10.30, 13, 15.45, 18.45, 21.30
30, XII. 3–6 d. – Debesų žemėlapis (Vokietija, JAV, Singapūras, Honkongas) – 14, 17.15, 20.45; 1, 2 d. – 10.45, 14, 17.15, 20.45

30, XII. 3–6 d. – Monstrų viešbutis (JAV) – 13.30; 1, 2 d. – 11.30, 13.30
30–XII. 6 d. – Vėžliuko Semio nuotykiai 2 (3D, Belgija) – 10.15; Pagrobimas 2. Neišvengiamas kerštas (JAV) – 21 val.; Frankenvynis (3D, JAV) – 15.30

© „7 meno dienos“ Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.

Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „Meno dienos“,

Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2611926.

Eli. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. I. Tiražas 900 egz.

Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė

Remia LR Kultūros rėmimo fondas,

Spaudos, radio ir televizijos rėmimo fondas

